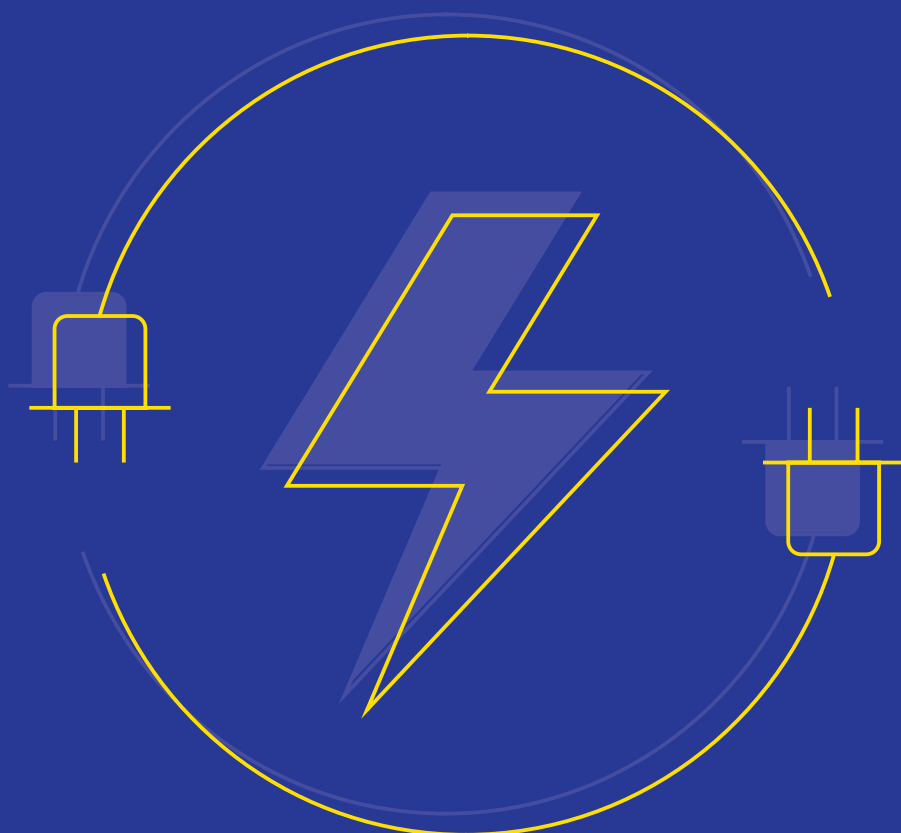

Посольство
Великої Британії
в Україні

Київська Школа
Енергетичної Політики

РЕГУЛЮВАННЯ НА ЕНЕРГЕТИЧНИХ РИНКАХ В УКРАЇНІ ТА ЄС

АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНІВ

Посольство
Великої Британії
в Україні

Київська школа енергетичної політики (КШЕП) – це незалежний центр підвищення професійності у сфері енергетики, що створений та розвивається аналітичним центром DiXi Group.

Ми прагнемо:

- бути містком між діючими та майбутніми стейкхолдерами в українській енергетиці;
- впроваджувати неформальні навчальні програми та курси із доступом до найбільш актуальних знань, практик урядування у цій галузі.

Для нас важливі індивідуальний та практично-орієнтований підходи у навчанні. Цінуємо людину та її розвиток в час реформ енергетичного сектору.

Цей глосарій створено у співпраці Посольства Великої Британії в Україні, аналітичного центру DiXi Group та Київської школи енергетичної політики. Посольство Великої Британії в Україні не несе відповідальності за зміст цієї публікації.

Головним автором-упорядником цього глосарію є доктор наук з державного управління, кандидат технічних наук **Рябцев Г.Л.**

ЗМІСТ

1. ВИРОБЛЕННЯ ПОЛІТИКИ/POLICYMAKING	2
2. ЕНЕРГЕТИЧНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ/ ENERGY LEGISLATION AND ITS IMPLEMENTATION	9
3. РИНОК ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ/ ELECTRICITY MARKET	15
4. РИНОК ПРИРОДНОГО ГАЗУ/ NATURAL GAS MARKET	22
5. ДЕКАРБОНІЗАЦІЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ ЗМІНАМ КЛІМАТУ/ DECARBONIZATION AND CLIMATE CHANGE	34
6. ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ ТА УПРАВЛІННЯ ПОПИТОМ/ ENERGY EFFICIENCY AND DEMAND-SIDE MANAGEMENT	39

POLICYMAKING/ ВИРОБЛЕННЯ ПОЛІТИКИ

B

Benchmarking – systematic process of identifying and evaluating successful organizations to leverage their best practices

Benefit costs analysis (BCA). See: *Cost–benefit analysis (CBA)*

C

Concerned authorities – central and/or local authorities, public sector bodies which are engaged in consultations on possible options to address a policy problem

Control – rights, contracts or any other means which, either separately or in combination and having regard to the considerations of fact or law involved, confer the possibility of exercising decisive influence on an undertaking, in particular by: (a) ownership or the right to use all or part of the assets of an undertaking; (b) rights or contracts which confer decisive influence on the composition, voting or decisions of the organs of an undertaking [1]

Cost-benefit analysis (CBA) – method of performance quantitative analysis of public programs, projects, resulting in assessed net public benefits (ratio of public benefits to public costs) from the implementation of the program/project
Cost-effectiveness analysis – method of quantitative comparison of implementation results of public programs / projects (not of monetary value) with the public costs associated with the program (project) implementation

E

Effectiveness of the policy – a measure of achieving the declared policy goals, which can be determined by two groups of ratios: between actual and planned values of effectiveness indicators; between outcomes and outputs, in other words, how many program output units provide one result unit (this indicator can also be called a policy performance indicator)

Efficiency of the policy – a ratio of positive results of the policy (or their monetary value - benefits) and total estimated costs of inputs, potential losses and negative results (outputs or outcomes) upon the policy implementation (or estimated monetary value of all these elements - the costs)

Бенчмаркінг – систематичний процес виявлення та оцінювання успішних організацій з метою використання їхнього досвіду

Аналіз вигід і витрат. Див.: *Аналіз витрат і вигід*

Заінтересовані органи влади – центральні та/чи місцеві органи влади, структури державного сектору, з якими зорганізується консультування щодо можливих варіантів вирішення проблеми політики

Контроль – права, договори або будь-які інші засоби, які, або окремо, або в поєднанні, і з урахуванням фактичних обставин або відповідних актів законодавства, надають можливість здійснювати вирішальний вплив на підприємство, зокрема: (a) право власності або право користування всіма або частиною активів підприємства; (b) права чи договори, які надають можливість здійснювати вирішальний вплив на склад, результати голосування або рішення органів підприємства [1]

Аналіз витрат і вигід – метод кількісного аналізу ефективності суспільних програм, проектів, результатом якого є оцінка чистих суспільних вигід (різниці між суспільними вигодами та суспільними витратами) від впровадження програми/проекту
Аналіз результативності витрат – метод кількісного співставлення результатів реалізації суспільних програм/проектів (які не мають грошової оцінки) із суспільними витратами, пов'язаними із реалізацією програми (проекту)

Результативність політики – міра досягнення проголошених цілей політики, що може визначатися за допомогою двох груп співвідношень: між фактичними і запланованими значеннями показників результативності; між показниками результатів (наслідків) і продуктів програм, інакше кажучи, скільки одиниць продукту програми забезпечують одну одиницю результату (цей показник можна назвати ще показником дієвості політики)

Ефективність політики – співвідношення між позитивними результатами політики (або їх грошовою оцінкою – вигодами) і сумарною оцінкою затрат ресурсів, можливих втрат і негативних результатів (продуктів чи наслідків) реалізації політики (або грошовою оцінкою всіх цих елементів – витрат)

Equity of policy - the extent to which the declared policy goals are achieved, allowing to take account of redistributive effects - disproportionate impact of policy measures on different population groups, which may be analyzed by citizenship, place of residence, income, social status or nationhood, age, gender, etc.

Evaluation - determining the benefits, costs and value of administration, results and outcomes of governmental actions that is of importance for future practical situations

Expected results - a description of the situation after the policy problem is solved and the policy goal (forecast) is achieved. Each expected result must be aligned with a quantifiable or qualitative metric (scorecard) of goal achievement. Each goal achievement metric should correspond to one or more indicators that determine the status that is considered sufficient proof that the problem has been resolved.

F

Forecasting - the process of making predictions of the future based on past and present data of the object or phenomenon and most commonly by analysis of trends in development dynamics

G

Goal - a long-term result that can be achieved considering the needs, external conditions and available resources. The basic goal setting principles are its realistic and binding nature, good substantiation, consistency, understandability

Good governance - governance characterized: at the constitutional level – by accountability of political leaders to citizens, observance of human rights, the rule of law, decentralization of political power; at the political level – by pluralism, participation opportunities, civil servants' honesty and integrity in the exercise of their powers; at the administrative level – by accountability and transparency of public administration, efficient public governance, including the capacity to develop and implement sound public policy

Governance – the processes of interaction and decision-making among the actors involved in a collective problem that lead to the creation, reinforcement, or reproduction of social norms and institutions

Green paper – a document of policy proposals for debate and discussion. A green paper represents the best that the government can propose on the given issue, but, remaining uncommitted, it is able without loss of face to leave its final decision open until it has

Справедливість політики – міра досягнення проголошених цілей політики, що дозволяє врахувати перерозподільні ефекти – непропорційний вплив заходів політики на різні групи населення, які можуть аналізуватися за ознаками громадянства, місця проживання, рівнем доходів, соціальною чи національною приналежністю, віком, статтю тощо

Оцінювання – визначення переваг, вартості й цінності адміністрування, результатів та наслідків дій урядових установ, яке має значення для майбутніх практичних ситуацій

Очікувані результати – опис ситуації, що складається після вирішення проблеми політики і досягнення цілі політики (прогноз). Кожному очікуваному результату має відповідати свій кількісно вимірюваний чи якісний показник досягнення мети (або система показників). Кожному показнику досягнення мети відповідає один чи декілька індикаторів, що визначають стан, який вважається достатнім для визнання проблеми вирішеною

Прогнозування – передбачення майбутнього за даними про минуле й сучасне об'єкта чи явища, найчастіше шляхом аналізу тенденцій його розвитку

Ціль – довгостроковий результат, якого можна досягти з урахуванням наявних потреб, зовнішніх умов і ресурсів. Основними принципами формулювання цілі є реальність, обов'язковість, умотивованість, узгодженість, зрозумілість

Належне врядування – врядування, для якого характерно: на конституційному рівні – підзвітність політичних лідерів громадянам, повага до прав людини, верховенство закону, децентралізація політичної влади; на політичному рівні – плюралізм, можливості для участі, чесність та непідкупність під час здійснення повноважень державними службовцями; на адміністративному рівні – підзвітність та прозорість публічної адміністрації, ефективне публічне управління, включно з спроможністю розробляти та реалізовувати належну публічну політику

Врядування – процеси взаємодії та прийняття рішень зацікавленими сторонами, яких торкається колективна проблема, що ведуть до створення, посилення чи відтворення соціальних норм та інститутів

«Зелена книга» - документ, що містить пропозиції щодо майбутньої політики для обговорення та є зверненням уряду до суспільства за порадами й пропозиціями. У «зеленій книзі» уряд представляє найкращі пропозиції з конкретного питання, але

been able to consider the public reaction to it. Green papers may result in the production of a white paper

Inputs – all resources required for policymaking

Liberalization – a process whereby a state lifts restrictions on some private individual activities. Liberalization occurs when something which used to be banned is no longer banned, or when government regulations are relaxed. Economic liberalization is the reduction of state involvement in the economy

Lobbying - a public policy advocacy tool aimed at making an impact on the adoption of specific legislation or supporting/opposing a voting for a particular initiative.

Multilevel governance - governance based on the interconnection between various levels of government and interaction with various types of actors. Activities within inclusive models of public governance, involving political, social and economic partners of the supranational, national, regional and local levels in the policy cycle with a view to obtain joint supplementary products, effects and results

Objective: 1) specific, measurable, matching relevant resources and time-bound action contributing to achievement of the goal; 2) the intermediate result, output, which is necessary to achieve the goal. The set of objectives forms the goal

Opportunities - one of the four components of the SWOT matrix that characterizes the external chances for a planning object that could be used to achieve its development goals

Outputs – the results, for which the resources allocated for policy measures are directly spent. In fact, outputs are quantitative (sometimes - qualitative) indicators achieved via the actions/ inaction of governmental institutions in the implementation of policies, goods, works, services received by the target group and beneficiaries. Usually, outputs are associated with the achievement of policy objectives, while policy outcomes are associated with the achievement of its goals

остаточне рішення лишається неприйнятним, доки не буде враховано реакцію громадськості. В разі схвального сприйняття громадськістю може стати основою для «Білої книги».

Ресурси політики – усі затрати, необхідні для вироблення політики

Лібералізація – процес, коли держава знімає обмеження з певних видів приватної діяльності. Лібералізація відбувається, коли те, що раніше було заборонено, більше не заборонено, або коли зменшуються обсяги державного регулювання. Економічна лібералізація – це зменшення втручання держави в економіку.

Лобіювання – інструмент адвокації публічної політики, що передбачає намагання впливати на прийняття конкретного законодавства або на підтримку чи опонування голосуванню за певну ініціативу.

Багаторівневе врядування – врядування на основі взаємозв'язку різних рівнів влади та взаємодії з різними типами суб'єктів. Діяльність у межах інклюзивних моделей управління державою, а саме за участю політичних, соціальних та економічних партнерів наднаціонального, національного, регіонального та місцевого рівнів у циклі політики задля отримання спільних додаткових продуктів, ефектів і результатів

Завдання: 1) конкретна, вимірювана, відповідна наявним ресурсам і прив'язана до часу дія з досягнення поставленої цілі; 2) проміжний результат, здобуток, необхідний для досягнення поставленої цілі. Сукупність завдань утворює ціль

Можливості – одна з чотирьох складових матриці СВOT-аналізу, яка характеризує зовнішні шанси об'єкта планування, які можна було б використати для досягнення поставлених цілей розвитку

Продукти політики – те, на що безпосередньо витрачаються ресурси, виділені на заходи політики. Фактично, п. п. – це кількісні (іноді – якісні) показники, досягнуті завдяки діям чи бездіяльності державних інституцій під час реалізації політики, товари, роботи, послуги, одержані цільовою групою й бенефіціаріями. Зазвичай, продукти політики пов'язують із реалізацією завдань політики, тоді як наслідки політики – із досягненням її цілей

PEST-analysis (Political, Economic, Social, Technological) - a tool and procedure to identify political, economic, social and technological factors of the settings that affect a planning object

Policy - a line or course of action acceptable and adhered to by a government, leader, political party, etc. Policy as a course of action is the subject of policy analysis and the competence field of policy analysts

Policy alternative - a set of specific, understandable, competent actions addressing the problem, drafted without abstract generalizations. In policy analysis, policy alternatives are mutually exclusive and equal approaches to addressing a particular policy problem, the implementation of each p.a. should finish with the problem resolved.

Policy analysis - the process and procedures for making recommendations to the authorities (policy makers) on the best possible activity option aimed at resolving the policy problem, on monitoring and evaluating the results and outcomes of these actions. The policy analysis seeks to find out what the authorities are doing in real life (what governments do or don't do, why they do it and what changes it brings)

Policy brief - an official document intended to draw the attention of the governmental body's head to the problem (possibly suggesting a solution)

Policy environment - a holistic set of settings and structures external to the policy and mutually related to it, to a certain extent, directly or indirectly, affecting policymaking. Social, physical, economic and political components are designated in policy analysis. Social environment means the set of human life conditions affecting one's consciousness and behavior; physical environment means the set of conditions in which a person lives and works; economic environment means the set of conditions, circumstances, factors, phenomena that relate to the sphere of individual's economic activity, in which the goods are created, distributed and consumed; political environment means political and legal system, political and governmental institutions that form the policy making context

Policy instruments – leverages of governmental institutions influence on the processes in society provided by law: direct coercive instruments, by which the state directly intervenes economic processes, and authoritative (administrative) instruments, which operate via sanctions and contain an element of coercion; mixed instruments - indirect ones related to shaping of the relevant legal environment, as well as

ПЕСТ-аналіз (англ. аббревіатура від Political, Economic, Social, Technological) – інструмент і процедура, що дозволяє виявити політичні, економічні, соціальні й технологічні чинники зовнішнього середовища, що впливають на об'єкт планування

Політика – курс або напрям дій, прийнятний і дотримуваний владою, керівником, політичною партією тощо. Політика як курс дій є предметом аналізу політики (policy analysis) і сферою діяльності аналітиків політики

Варіант політики – набір конкретних, зрозумілих, грамотних дій із вирішення проблеми, виписаних з уникненням абстрактних узагальнень. В аналізі політики в. п. – це взаємовиключні й рівноцінні підходи до визначеної проблеми політики, реалізація кожного з яких має завершуватися її вирішенням

Аналіз політики – процес і процедури вироблення рекомендацій органам влади (замовникам аналізу) про найкращий із-поміж можливих варіант дій, який вирішує проблему політики, про моніторинг та оцінювання результатів і наслідків цих дій. Аналіз політики спрямований на з'ясування, що влада насправді робить (що уряди роблять чи не роблять, чому вони це роблять і що це змінює)

Доповідна – офіційний документ, призначений для звернення уваги керівника органу влади на існування проблеми (із можливим пропонуванням варіанта її вирішення)

Середовище політики – цілісна сукупність зовнішніх щодо політики і взаємопов'язаних із нею умов і структур, що певною мірою, безпосередньо чи опосередковано впливають на її вироблення. В аналізі політики виокремлюють соціальну, фізичну, економічну та політичну складові с. п. Соціальним середовищем називають сукупність умов життєдіяльності людини, що впливають на її свідомість та поведінку; фізичним – сукупність умов, в яких живе і працює людина; економічним – сукупність умов, обставин, чинників, явищ, що стосуються сфери господарської діяльності людини, в якій створюються, розподіляються і споживаються життєві блага; політичним – політичну й правову систему, політичні й владні інститути, що формують контекст для вироблення політики

Інструменти політики – передбачені правом можливості впливу державних інституцій на процеси, що відбуваються в суспільстві: примусові – прямі, за допомогою яких держава безпосередньо втручається в економічні процеси, і владні (адміністративні), що функціонують за підтримки санкцій і містять елемент примусу; змішані – непрямі (опосередковані), пов'язані з формуванням відповідного

creating of a financial and/ or material incentives that may influence the economic interests of economic entities and condition their behavior, and indicative instruments that are of advisory nature; «voluntary» instruments (behavioral traditions, moral principles, etc.); communicatory instruments (persuasion, encouragement, counseling, urging, dissemination of neutral or motivating information)

Policy maker - a person responsible for policymaking, including the one in executive authorities or local self-governments. A policy maker is characterized by institutionalism, competence, ownership of the problem and available resources to resolve the same.

Policy outcomes - quantitative or qualitative expected/unexpected indicators of conscious actions or inaction on the part of public institutions that reflect the impact on a policy object and characterize the change in its condition in the policy process and due to its implementation. Usually, the policy outcomes are related to the achievement of its goals, while the policy outputs are related to its objectives

Policy paper - an official document aimed at providing the country (region) leaders with the results of a policy analysis and familiarizing them with recommendations on the most appropriate solution to the policy problems

Policy problem - a resolvable situation that is of public concern and requires governmental actions

Policy recommendation - advice to the policymaker on the best (upon comparison) policy option along with appropriate reasoning

Political feasibility - metric of the declared policy goals achievability, which takes into account: compliance with the priority objectives of the authorities (for example, the governmental action program); public attitudes to the proposed measures; stakeholders' attitudes (in particular, those represented in parliament where parliamentary approval of policy measures is required); decision making responsibility (who or which authorities will make a decision and what time will it take)

Politics - the sphere of relations among various social groups and individuals regarding the use of public authorities institutes for exercising of their socially significant interests and needs. Politics in this sense is the subject of political analysis and the area for political analysts' activity

Priority - order of precedence in the implementation of activities. It is a result of the contradiction between

правового простору, а також створенням системи фінансових та/чи матеріальних стимулів, здатних впливати на економічні інтереси суб'єктів господарювання та обумовлювати їхню поведінку, та індикативні, що мають рекомендаційний характер; «добровільні» (традиції поведінки, моральні засади тощо); інформаційні (переконування, спонукання, консультування, вмовляння, поширення нейтральної чи спонукальної інформації)

Замовник політики – особа, яка є відповідальною за вироблення політики, зокрема в органах виконавчої влади чи місцевого самоврядування. Для замовника є характерними: інституційність, компетентність, заінтересованість у вирішенні проблеми й володіння необхідними для цього ресурсами

Наслідки політики – кількісні чи якісні очікувані/неочікувані показники свідомих дій чи бездіяльності державних інституцій, що відображають вплив на об'єкт політики й характеризують зміну його стану в процесі політики і завдяки її реалізації. Зазвичай, наслідки політики пов'язують із досягненням її цілей, тоді як продукти політики – з її завданнями

Аналітична записка – офіційний документ, орієнтований на забезпечення керівництва країни (регіону) результатами аналізу політики та ознайомлення його з рекомендаціями щодо найдоцільнішого варіанта вирішення проблем політики

Проблема політики – можлива для врегулювання ситуація, що викликає занепокоєння в суспільстві й потребує дій державних інституцій

Рекомендація замовнику – порада замовнику політики щодо вибору найкращого (за результатами порівняння) варіанта політики з відповідною аргументацією

Політична здійсненність – міра досягнення проголошених цілей політики, що передбачає врахування: відповідності пріоритетним завданням органів влади (наприклад, програмі дій уряду); ставлення громадськості до пропонованих заходів; ставлення груп інтересів (зокрема, представлених у парламенті, якщо потрібне парламентське схвалення заходів політики); відповідальність за ухвалення рішення (хто чи які органи прийматимуть рішення і протягом якого терміну)

Політика – сфера взаємовідносин різних соціальних груп та індивідів з приводу використання інститутів публічної влади задля реалізації своїх суспільно значущих інтересів і потреб. Політика в цьому розумінні є предметом політичного аналізу (political analysis) і сферою діяльності політичних аналітиків

Пріоритет – першочерговість у здійсненні діяльності. Є наслідком суперечності між нагальними

urgent needs and available resources, which are always limited. Determining the priority activities is a key element in the development of a management action strategy. Priorities are the basis for setting strategic goals

Problem indicators - attributes, phenomena, processes observed in society, area, industry, region, etc., and being consequences of the policy problem

SMART criteria (Specific, Measurable, Area-bound, Realistic, Time-bound) - requirements for formulation of the objectives, in particular, in policy making. They ensure easy understanding of objectives and desired achievements reflection rather than methods of action plan implementation (specific); enable objective verification of changes (measurable); provide consistency with other indicators (area-bound); achievability, congruency to available resources (realistic); traceability of implementation at desired frequency within certain timelines (time-bound)

Stakeholders – all concerned parties both outside and inside government, whose positions are worth to consider as they are capable of influencing decision-making and implementation of government decisions

Strategic planning - technology and process of preparing and making governmental decisions aimed at implementing coordinated actions to achieve the desired state of the planning object, based on the analysis of the internal and external environment and the forecast of their future changes

Strengths - one of the four components of a SWOT analysis matrix that characterizes the internal potential of a planning object or its available resources that may shape its competitive advantage

SWOT-analysis (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) - a tool and procedure that allows to strategically link the strengths and the weaknesses of a planning object, the opportunities and threats to its development. It is designed to determine the ability of an entity to use its strengths and opportunities to strengthen its weaknesses and neutralize the available threats. It is based on expert judgment. De facto, it is diagnostics of the baseline conditions for strategic planning

Threats – one of the four components of a SWOT analysis matrix that characterizes processes, phenomena, external constraints that hamper achievement of the development goals by the planning object

потребами та наявними ресурсами, які завжди обмежені. Визначення пріоритетів діяльності є ключовим елементом розробки стратегії управлінських дій. Пріоритети є основою для визначення стратегічних цілей

Симптоми проблеми – ознаки, явища, процеси, що спостерігаються у суспільстві, сфері, галузі, регіоні тощо, та є наслідками проблеми політики

Критерії SMART (англ. SMART – аббревіатура від Specific, Measurable, Area-bound, Realistic, Time-bound) – вимоги до формулювання завдань, зокрема у виробленні політики. Дозволяють забезпечити легкість розуміння завдань і відображення бажаних досягнень, а не способів реалізації плану дій (specific); можливості об'єктивної перевірки наявності змін (measurable); узгодженість з іншими індикаторами (area-bound); досяжність, відповідність наявним ресурсам (realistic); відстежуваність реалізації з бажаною частотою протягом певного часу (time-bound)

Стейкхолдери – усі, кого стосується вироблення політики, у владі й поза нею, чії позиції варто брати до уваги, оскільки вони здатні вплинути на ухвалення й реалізацію владних рішень

Стратегічне планування – технологія і процес підготовки та прийняття владних рішень, спрямованих на реалізацію узгоджених дій із досягнення бажаного стану об'єкта планування, що базуються на аналізі внутрішнього і зовнішнього середовища й прогнозі їхнього змінення в майбутньому

Сильні сторони – одна з чотирьох складових матриці СВОТ-аналізу, яка характеризує внутрішній потенціал об'єкта планування чи наявні в нього ресурси, що можуть зумовити формування конкурентної переваги

СВОТ-аналіз (англ. аббревіатура від Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) – інструмент і процедура, що дозволяє встановити стратегічні зв'язки між сильними й слабкими сторонами об'єкта планування, можливостями й загрозами для його розвитку. Здійснюється для визначення здатностей об'єкта використати сильні сторони та можливості для посилення його слабких сторін і нейтралізації наявних загроз. Базується на експертних оцінках. Де-факто є діагнозом стартових умов для стратегічного планування

Загрози – одна з чотирьох складових матриці СВОТ-аналізу, що характеризує процеси, явища, зовнішні обмеження, які заважають об'єктові планування досягти поставлених цілей розвитку

Weaknesses – one of the four components of a SWOT analysis matrix that characterizes activities, resources, circumstances used by the planning object inefficiently or not for the intended purpose

White paper - a document containing specific solutions to the problem. It is posted by governmental body for debates and discussions with the general public and/or stakeholder groups and individuals (takes into consideration prior discussions and proposals received). In a certain sense, the White paper is the result of follow-up work on the Green paper

Слабкі сторони – одна з чотирьох складових матриці СВOT-аналізу, яка характеризує види діяльності, ресурси, обставини, що використовуються об'єктом планування неефективно або не за призначенням

«Біла книга» – документ з конкретними варіантами вирішення проблеми. Виноситься органом влади для подальшого обговорення з громадськістю та/чи заінтересованими групами та особами (з урахуванням попереднього обговорення й отриманих пропозицій). У певному сенсі «Біла книга» – це результат подальшої роботи над «Зеленою книгою»

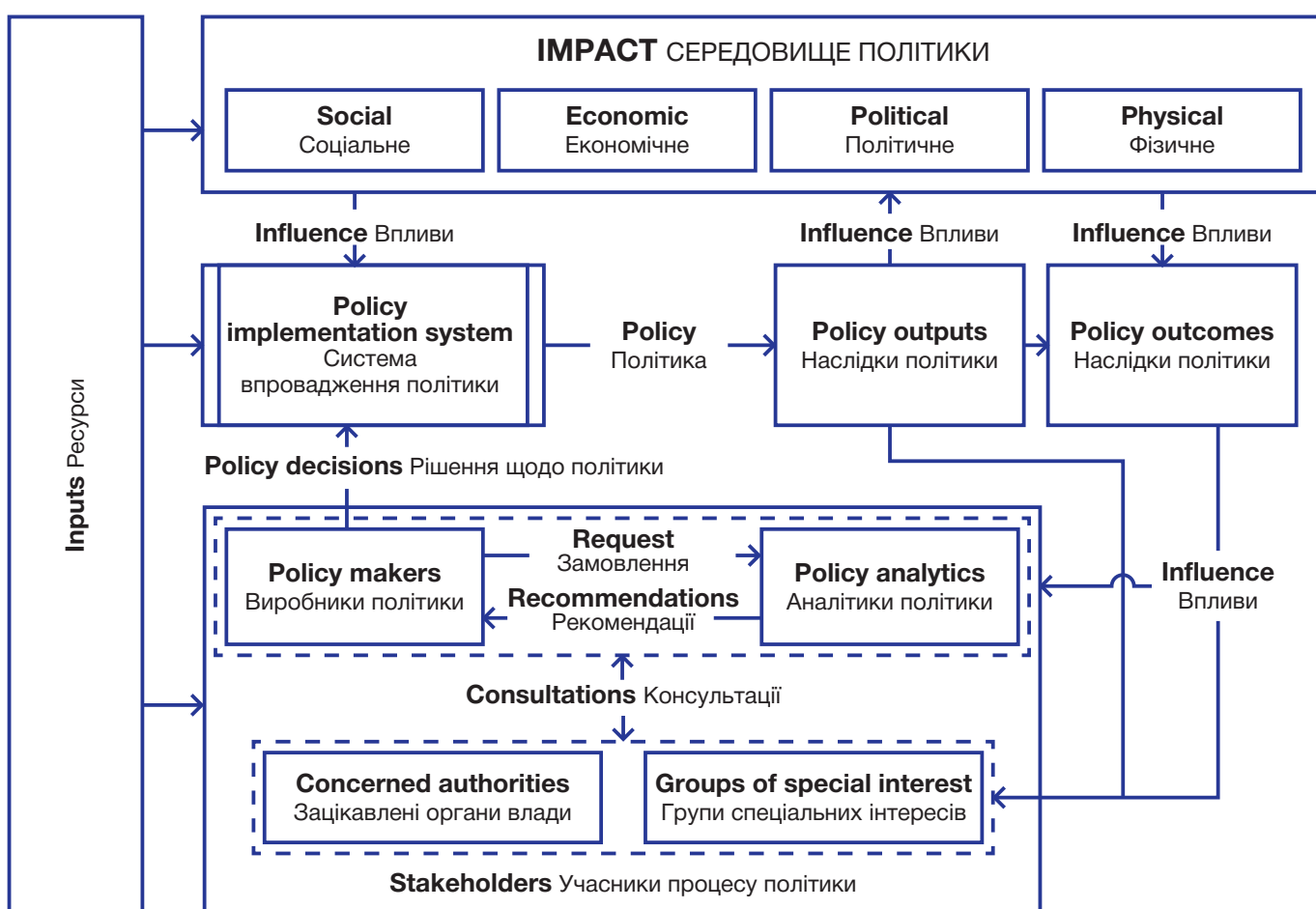
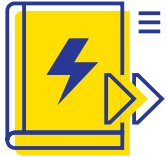

Fig.1 Model of policy making as a process / Рис. 1. Модель публічної політики як процесу

ENERGY LEGISLATION AND ITS IMPLEMENTATION/ ЕНЕРГЕТИЧНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ

A

Association of European Energy Exchanges

(Europex) – represents the interests of exchange-based wholesale electricity, gas and environmental markets, focuses on developments of the European regulatory framework for wholesale energy trading and provides a discussion platform at European level

Асоціація європейських енергетичних бірж

(англ. аббревіатура Europex) - організація, що представляє інтереси біржових оптових ринків електроенергії, газу та торгівлі квотами на викиди парникових газів. Асоціація фокусується на розробці європейської нормативно-правової бази щодо оптової торгівлі енергоносіями та є європейською дискусійною платформою.

C

Common European Interest. See: *Projects of Common Interest*

Спільні європейські інтереси. Див.: *Проекти спільного інтересу*

Council of Europe (CoE) (not to be confused with *Council of the European Union*) – an international organization whose stated aim is to uphold human rights, democracy and the rule of law in Europe. Council of Europe cannot make binding laws

Рада Європи - (не плутати з *Радою Європейського Союзу*) - міжнародна організація, метою якої є захист прав людини, демократії та верховенства права в Європі. Рада Європи не має повноважень приймати обов'язкові законодавчі акти

Council of European Energy Regulators (CEER) – a non-profit organization in which Europe's national energy regulators voluntarily cooperate to protect consumer interests and to facilitate the creation of a single, competitive and sustainable internal market for gas and electricity in Europe

Рада європейських енергетичних регуляторів (CEER) – неприбуткова асоціація, в яку добровільно об'єдналися європейські національні регулятори енергетики з метою захисту інтересів споживачів та сприяння створенню єдиного конкурентного та сталого внутрішнього ринку газу та електроенергії в Європі.

Council of the European Union (not to be confused with *Council of Europe*) – one of two legislative bodies and together with the European Parliament serves to amend and approve the proposals of the European Commission. The Council and Parliament have the same legislative and budgetary powers, meaning the two institutions must approve the law. In some restricted areas, the Council may initiate a new law on its own. The Council meets in 10 different configurations of 28 national ministers (one per state). The precise membership of these configurations varies according to the topic under consideration; for example, when discussing agricultural policy the Council is formed by the 28 national ministers whose portfolio includes this policy area (with the related European Commissioners contributing but not voting)

Рада Європейського Союзу - (не плутати з *Радою Європи*) - частина двопалатного законодавчого органу ЄС, другою частиною законодавчого органу є Європейський парламент, ці два органи спільно займаються внесенням поправок та затвердженням пропозицій Європейської комісії. Рада і Парламент мають однакові законодавчі та бюджетні повноваження, тобто, щоб закон був прийнятий, його повинні схвалити обидві установи. У деяких обмежених сферах Рада може самостійно ініціювати новий закон. Рада збирається в 10 різних конфігураціях у складі 28 національних міністрів (по одному від кожної держави-члена). Точний склад у цих конфігураціях змінюється залежно від теми, що розглядається. Наприклад, при обговоренні аграрної політики Рада зустрічається у складі 28 національних міністрів, до компетенції яких входить ця стратегічна сфера (плюс відповідний єврокомісар, який бере участь, але не голосує)

Directive – a legal act of the European Union which requires member states to achieve a particular result without dictating the means of achieving that result. It can be distinguished from regulations, which are self-executing and do not require any implementing measures. Directives normally leave member states with a certain amount of leeway as to the exact rules to be adopted. Directives can be adopted by means of a variety of legislative procedures depending on their subject matter

Energy Community – an international organization which brings together the European Union and its neighbors to create an integrated pan-European energy market. The key objective of the Energy Community is to extend the EU internal energy market rules and principles to countries in South East Europe, the Black Sea region and beyond on the basis of a legally binding framework. The mission of the Energy Community Treaty is to: a) establish a stable regulatory and market framework capable of attracting investment in power generation and networks; b) create an integrated energy market allowing for cross-border energy trade and integration with the EU market; c) enhance the security of supply to ensure stable and continuous energy supply that is essential for economic development and social stability; d) improve the environmental situation in relation with energy supply in the region and foster the use of renewable energy and energy efficiency; e) develop competition at regional level and exploit economies of scale

Energy Community Regulatory Board (ECRB) – the independent regional body of energy regulators in the Energy Community and beyond. It is the coordination platform for exchange of knowledge and development of best practices for regulated electricity and gas markets in the Energy Community. Its activities are built on three pillars: providing coordinated regulatory positions to energy policy debates, harmonizing regulatory rules across borders and sharing regulatory knowledge and experience

Energy Community Secretariat – the only permanently acting institution of the *Energy Community* responsible for supporting the day-to-day activities of the *Energy Community* and monitoring the implementation of the Treaty establishing the *Energy Community*. The Secretariat prepares and assists in the preparation of all institutional meetings of the

Директива – правовий акт Європейського Союзу, який вимагає від держав-членів досягнення певного результату, не визначаючи засобів його досягнення. На відміну від регламенту – інструмента прямої дії, директива запроваджується через національне законодавство. Директиви зазвичай залишають державам-членам певний вибір стосовно норм, які вони можуть обрати ухвалити. Залежно від предмету директиви можуть бути ухвалені за допомогою різних законодавчих процедур

Енергетичне Співтовариство – міжнародна організація, яка об'єднує Європейський Союз та сусідні країни з метою створення інтегрованого загальноєвропейського енергетичного ринку. Основна мета Енергетичного Співтовариства - поширення правил та принципів внутрішнього енергетичного ринку ЄС на країни Південно-Східної Європи, Чорноморського регіону та інші на основі обов'язкової нормативно-правової бази. Договір про заснування Енергетичного Співтовариства має на меті: а) створити стабільну регуляторну та ринкову структуру, здатну залучати інвестиції у виробництво електроенергії та мережі передачі; б) створити інтегрований енергетичний ринок, що дозволить здійснювати транскордонну торгівлю енергією та інтегруватися з ринком ЄС; в) підвищити безпеку постачання для забезпечення стабільного та неперервного енергопостачання, що має важливе значення для економічного розвитку та соціальної стабільності; г) покращити екологічну ситуацію стосовно постачання енергії в регіоні та сприяти використанню відновлюваних джерел енергії та підвищенню енергоефективності; д) розвивати конкуренцію на регіональному рівні та користуватися економією від масштабу

Рада регуляторів Енергетичного співтовариства - незалежний регіональний орган, який об'єднує регуляторів енергетики в Енергетичному Співтоваристві та за його межами. Є координаційною платформою для обміну знаннями та розробки найкращих практик регульованих ринків електроенергії та природного газу в Енергетичному Співтоваристві. Її діяльність ґрунтується на трьох принципах: надання узгоджених регуляторних позицій при обговоренні енергетичної політики, гармонізація регуляторних національних правил та обмін знаннями та досвідом між регуляторами

Секретаріат Енергетичного Співтовариства – єдина постійно діюча установа *Енергетичного Співтовариства*, відповідальна за підтримку поточної діяльності *Енергетичного Співтовариства* та контроль за виконанням Договору про заснування *Енергетичного Співтовариства*. Готує та надає допомогу в підготовці всіх інституційних нарад *Енер-*

Energy Community as well as additional events on policy issues that relate to the *acquis*

Energy laws govern the use and taxation of energy, both renewable and non-renewable. These laws are the primary authorities (such as caselaw, statutes, rules, regulations and edicts) related to energy. In contrast, energy policy refers to the policy and politics of energy. European energy law has been focused on the legal mechanisms for managing short-term disruptions to the continent's energy supply

Energy Poverty Observatory (EPOV) – an initiative by the European Commission to help Member States in their efforts to combat *energy poverty*. It exists to improve the measuring, monitoring and sharing of knowledge and best practice on energy poverty

European Agency for the Cooperation of Energy Regulators (ACER) – an Agency of the European Union by the *Third Energy Package*. The agency: complements and coordinates the work of national regulatory authorities; participates in the creation of European network rules; takes, under certain conditions, binding individual decisions on terms and conditions for access and operational security for cross border infrastructure; gives advice on various energy-related issues to the European institutions, and monitors and reports developments at the European energy markets, primarily on the framework of the Regulation on Wholesale Energy Market Integrity and Transparency (REMIT)

European Commission (EC) – the executive branch of the European Union, responsible for proposing legislation, implementing decisions, upholding the EU treaties and managing the day-to-day business of the EU. This EU institution operates as a cabinet government, with 28 members of the Commission (informally known as «commissioners»). The Commissioners are proposed by the *Council of the European Union*, on the basis of suggestions made by the national governments, and then appointed by the *European Council* after the approval of the *European Parliament*

European Council (informally EUCO) (not to be confused with *Council of the European Union*) – a collective body that defines the European Union's overall political direction and priorities. It comprises the heads of state or government of the EU member states, along with the President of the European Council and the President of the European Commission

European Federation of Energy Traders (EFET) – an

гетичного *Співтовариства*, а також додаткових заходів з питань політики, що стосуються *acquis*

Енергетичне законодавство – закони, що регулюють використання та оподаткування енергії як з відновлюваних, так і з невідновлюваних джерел енергії. Ці закони є джерелом права першочергового значення (такі як прецедентне право, статuti, правила, положення та постанови), пов'язані з енергетикою. Навпаки, енергетична політика стосується стратегії та політики енергетики. Європейське енергетичне законодавство зосереджується на правових механізмах управління короточасними перебоями в енергопостачанні на континенті

Обсерваторія з питань енергетичної бідності – ініціатива Європейської Комісії, завдання якої надання допомоги державам-членам у подоланні енергетичної бідності. Створена для покращення визначення, моніторингу та обміну знаннями та найкращою практикою щодо подолання енергетичної бідності

Європейське агентство з питань співробітництва енергетичних регуляторів (ACER) – агентство Європейського Союзу, що опікується виконанням *Третього енергетичного пакету законодавства*. Доповнює й координує роботу національних регуляторів; бере участь у створенні європейських кодексів мереж; приймає за певних умов окремі обов'язкові рішення щодо умов доступу та експлуатаційної безпеки транскордонної інфраструктури; надає європейським установам консультації з різних питань, пов'язаних з енергетикою, а також здійснює моніторинг і звітує про розвиток європейських енергетичних ринків, насамперед на основі Положення про доброчесність та прозорість оптового ринку енергії (REMIT)

Європейська комісія – вищий орган виконавчої влади Європейського Союзу, відповідальний за законодавчі ініціативи, виконання рішень, затвердження договорів ЄС та управління оперативною діяльністю ЄС. Цей інститут ЄС працює подібно до уряду, у складі 28 членів Комісії (неофіційно - «комісарів»). Кандидатів на посади Комісарів пропонує Рада Європейського Союзу на основі пропозицій національних урядів, призначення їх на посади здійснює Європейська Рада після схвалення Європейським парламентом

Європейська рада - (неофіційно EUCO) (не плутати з Радою Європейського Союзу) - колективний орган, який визначає загальні напрямки та пріоритети політики Європейського Союзу. До його складу входять глави держав (урядів) держав-членів ЄС, голова Європейської ради та президент Європейської комісії

Європейська федерація енергетичних трейдерів

association of European energy traders in markets for wholesale electricity and gas. EFET advocates policies and regulatory measures which allow electricity and gas trading to develop freely while encouraging good risk management practices and responsible corporate governance. In its role as a standard setting body, EFET aims to provide standard solutions to common aspects of wholesale energy transactions, such as contracting and data exchange

European Network of Transmission System Operators (ENTSO-E) – represents 43 electricity transmission system operators (TSOs) from 36 countries across Europe, thus extending beyond EU borders. ENTSO-E was established and given legal mandates by the Third Package for the Internal energy market in 2009, which aims at further liberalizing the gas and electricity markets in the EU

European Parliament (EP) – the legislative branch of the European Union. Together with the *Council of the European Union*, it adopts European legislation, normally on a proposal from the *European Commission*. Although the European Parliament has legislative power, as does the Council, it does not formally possess legislative initiative (which is the prerogative of the *European Commission*), as most national parliaments of European Union member states do. The Parliament is the «first institution» of the EU (mentioned first in the treaties, having ceremonial precedence over all authority at the European level), and shares equal legislative and budgetary powers with the Council (except in a few areas where the special legislative procedures apply). It likewise has equal control over the EU budget. Finally, the *European Commission*, the executive body of the EU (it exercises executive powers, but no legislative ones other than legislative initiative), is accountable to Parliament. In particular, Parliament can decide whether or not to approve the European Council's nominee for the President of the Commission, and it is further tasked with approving (or rejecting) the appointment of the Commission as a whole. It can subsequently force the Commission as a body to resign by adopting a motion of censure

N

National Energy Efficiency Action Plans (NEEAP) – a detailed report submitted by countries outlining the national energy efficiency targets and measures they have implemented to improve energy efficiency and their expected and/or achieved energy savings that all member states of the European Union were obliged to notify to the European Commission

National regulatory authority (NRA) – a public authority or government agency responsible for

(EFET) – об'єднання європейських енергетичних трейдерів, які здійснюють діяльність на оптових ринках електроенергії та газу. EFET виступає за політику та регуляторні заходи, спрямовані на вільний розвиток торгівлі електроенергією та газом, поширення практики належного управління ризиками та відповідального корпоративного управління. У ролі органу, що встановлює стандарти, метою EFET є надання стандартних рішень із загальних аспектів оптових операцій з енергією, таких як укладання договорів та обмін даними

Європейська мережа операторів систем передачі (ENTSO-E) – представляє 43 операторів систем передачі електроенергії (ОСП) з 36 країн Європи, тим самим виходячи за межі ЄС. ENTSO-E було створено в 2009 році Третім пакетом енергетичного законодавства щодо внутрішнього енергетичного ринку та надано юридичні повноваження щодо подальшої лібералізації ринків газу та електроенергії в ЄС

Європейський парламент — законодавчий орган Європейського Союзу. Спільно з *Радою Європейського Союзу* парламент приймає законопроекти ЄС, які, як правило, подає *Європейська комісія*. Хоча Європейський парламент володіє такою законодавчою владою, як і Рада, він формально не володіє законодавчою ініціативою (що є прерогативою *Європейської Комісії*), на кшталт більшості національних парламентів країн-членів Європейського Союзу. Парламент — «перша інституція» ЄС (першим згадується в договорах, маючи церемоніальну перевагу над усіма іншими органами на європейському рівні), і розділяє законодавчі та бюджетні повноваження з Радою (за винятком певних сфер, де застосовуються спеціальні законодавчі процедури). Він також розділяє контроль над бюджетом. Зрештою, *Європейська комісія*, виконавчий орган ЄС (що здійснює виконавчі повноваження, але жодних законодавчих, окрім законодавчої ініціативи), є підзвітною парламенту. Зокрема, парламент вирішує затверджувати чи ні кандидатуру, запропоновану Європейською Радою на посаду Голови Комісії, і далі затверджує (або відхиляє) призначення Комісії в цілому. Також парламент, прийнявши резолюцію про недовіру може змусити Комісію як орган піти у відставку.

Національний план дій з енергоефективності – детальний національний звіт, що мали подавати країни із викладом національних цілей в сфері енергоефективності та заходів, яких було вжито для підвищення енергоефективності та/або очікуваної та/або досягнутої економії енергії, про які всі держави-члени Європейського Союзу зобов'язані були повідомити Європейську Комісію

Національний регулятор - державний орган чи урядове агентство, завдання якого полягає у

exercising autonomous authority over some area of human activity in a regulatory or supervisory capacity. An independent regulatory agency is a regulatory agency that is independent from other branches or arms of the government. Regulatory authorities are commonly set up to enforce safety and standards, and/or to protect consumers in markets where there is a lack of effective competition or the potential for the undue exercise of market power

National Renewable Energy Action Plan

(NREAP) – a detailed report submitted by countries outlining commitments and initiatives to develop renewable energy that all member states of the European Union were obliged to notify to the European Commission

P

Projects of Common Interest (PCIs) – a category of projects that the European Union has identified as a key priority for interconnecting Europe's energy system infrastructure. These projects are eligible to receive public funds. The PCI list is reviewed every two years

R

Regulation (act) – a legal act of the European Union that becomes immediately enforceable as law in all member states simultaneously. Regulations can be distinguished from directives which, at least in principle, need to be transposed into national law. Regulations can be adopted by means of a variety of legislative procedures depending on their subject matter

Regulation (process) – the management of complex systems according to a set of rules and trends. In *governance*, regulation means stipulations of the legislation which is drafted by subject-matter experts to enforce primary legislation

T

Third Energy Package – a legislative package for an internal gas and electricity market in the European Union. Its purpose is to further open up the gas and electricity markets in the European Union. The package entered into force on 3 September 2009. Core elements of the third package include ownership unbundling, which stipulates the separation of companies' generation and sale operations from their transmission networks, and the establishment of a National regulatory authority (NRA) for each Member State, and the Agency for the Cooperation of Energy Regulators (ACER) which provides a forum for NRAs to work together

здійсненні автономних повноважень у певній сфері людської діяльності в рамках регуляторної чи наглядової функції. Незалежне регуляторне агентство - це регулятор, який є незалежним від інших гілок влади. Регулятори зазвичай створюються для забезпечення дотримання безпеки та стандартів та/або для захисту споживачів на ринках, де бракує ефективної конкуренції чи потенційно є можливість зловживання ринковою владою

Національний план дій з розвитку відновлюваної енергетики

- детальний національний звіт, в якому окреслюються зобов'язання та ініціативи щодо розвитку відновлюваної енергетики, про які всі держави-члени Європейського Союзу зобов'язані були повідомити Європейську Комісію

Проекти спільного інтересу (PCI) - категорія проектів, які Європейський Союз визначив ключовими пріоритетами для створення міжсистемного зв'язку в інфраструктурі енергетичної системи Європи. Ці проекти мають право на отримання державних коштів. Список таких проектів переглядається кожні два роки

Регламент (акт) - правовий акт Європейського Союзу, який набирає чинності як закон у всіх державах-членах одночасно і без затримки. Регламенти відрізняються від директив тим, що останні потребують як мінімум перенесення у національне законодавство. Залежно від предмету регламенти можуть бути ухвалені за допомогою різних законодавчих процедур

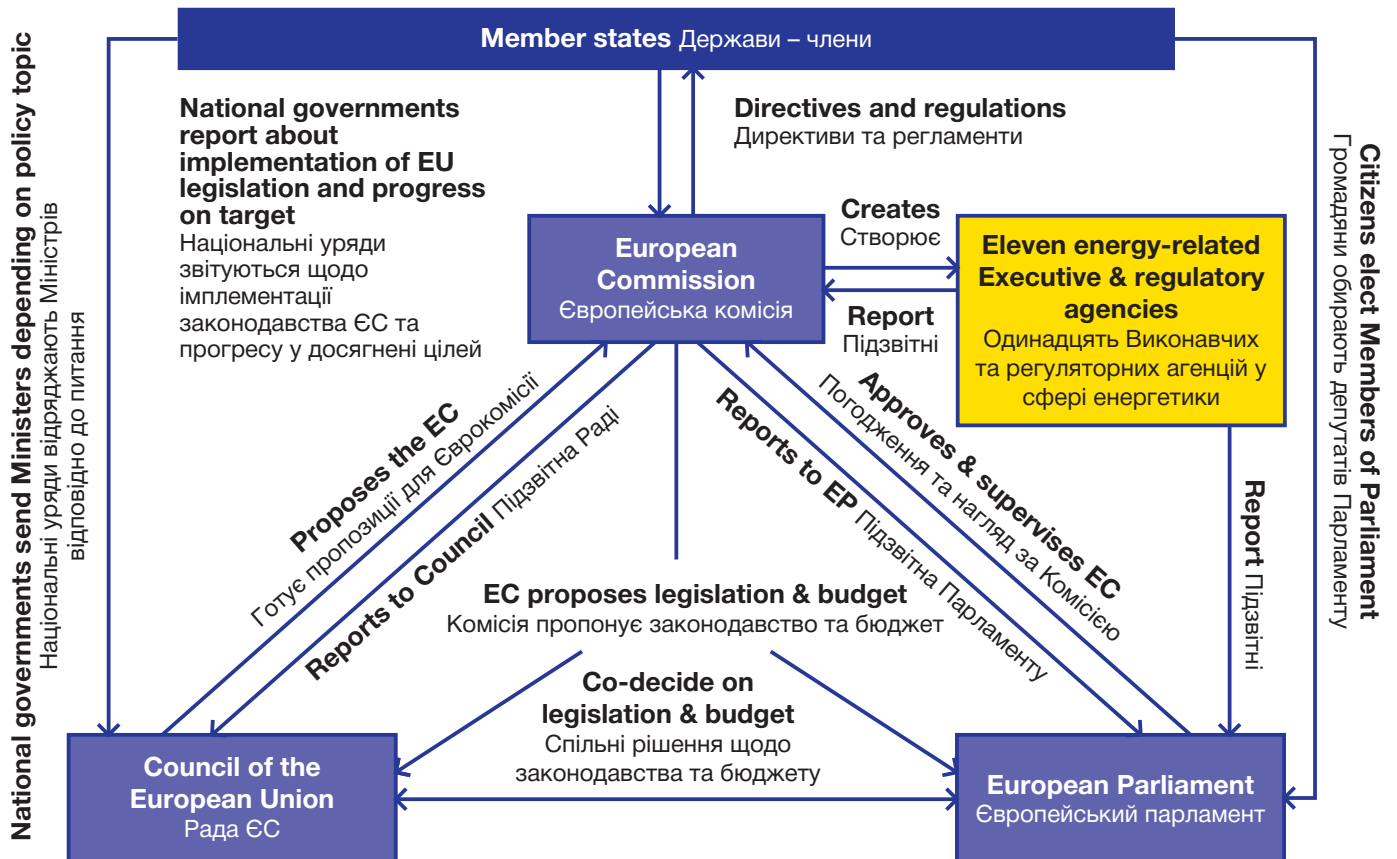
Регулювання (процес) - управління складними системами відповідно до визначеного набору правил і тенденцій. В *урядуванні* під регулюванням розуміють положення законодавства, які розробляють профільні експерти на виконання первинного законодавства

Третій енергетичний пакет - пакет законодавства, що врегульовує відносини на внутрішньому ринку газу та електроенергії в Європейському Союзі. Його мета - подальше відкриття ринків газу та електроенергії в Європейському Союзі. Пакет набрав чинності 3 вересня 2009 року. Основними елементами третього пакету є анбандлінг власності, що означає відокремлення видобувних і збутових підрозділів енергетичних компаній від операторів транспортних систем, створення національних регуляторів (НР) у кожній державі-члені ЄС, а також Агентства співробітництва енергетичних регуляторів (ACER), що забезпечуватиме платформу для спільної роботи НР

Unbundling – a corporate reorganization aimed at separating different types of businesses

Анбандлінг - корпоративна реорганізація, спрямована на відокремлення різних видів бізнесу

INSTITUTIONAL STRUCTURE OF THE EUROPEAN UNION ІНСТИТУЦІЙНА СТРУКТУРА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

ELECTRICITY MARKET/ РИНОК ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

A

Ancillary service - all services required for the operation of the electricity transmission or distribution systems.

In Ukraine - the services that a transmission system operator purchases from ancillary service providers to ensure stable and reliable operation of the United Energy System of Ukraine and quality of electricity consistent with the established standards [7]

C

Commercial electricity metering - a set of processes and procedures ensuring generation of data on generated, served, transmitted, distributed, consumed, imported and exported electricity within a specific time interval where the same data is intended for use for settlements of accounts between market players [7]

Congestion - a situation in which an interconnection linking national transmission networks cannot accommodate all physical flows resulting from international trade requested by market participants, because of a lack of capacity of the interconnectors and/or the national transmission systems concerned [2]

Critical Energy Infrastructure - facilities that ensure sustainable operations of the energy industry, the destruction or damage of which will lead to disruption of the power supply to economic operators and household consumers, potential human casualties and material loss of property

Cross-border flow - a physical flow of electricity on a transmission network of a member state that results from the impact of the activity of producers and/or consumers outside that member state on its transmission network [2]

Customer - a wholesale or final consumer of electricity.
In Ukraine - an individual, including an individual-entrepreneur or a legal entity purchasing electricity for its own consumption [7]

Eligible customer - a customer who is free to purchase electricity from the supplier of his choice [1]

Household customer - a customer purchasing

Допоміжні послуги - всі послуги, необхідні для роботи системи транспортування або розподілу електроенергії.

В Україні - послуги, які оператор системи передачі закуповує у постачальників допоміжних послуг для забезпечення сталої і надійної роботи Об'єднаної енергетичної системи України та якості електричної енергії відповідно до встановлених стандартів [7]

Комерційний облік електричної енергії - сукупність процесів та процедур із забезпечення формування даних щодо обсягів виробленої, відпущеної, переданої, розподіленої, спожитої, імпортованої та експортованої електричної енергії у визначений проміжок часу з метою використання таких даних для здійснення розрахунків між учасниками ринку [7]

Перевантаження - ситуація, коли міжсистемні лінії, що з'єднують національні мережі передачі, не можуть прийняти усі фізичні потоки, що виникають в результаті міжнародної торгівлі, передачі яких запитують учасники ринку, через брак потужностей інтерконекторів та/або відповідних національних систем передачі [2]

Критична енергетична інфраструктура - об'єкти, що забезпечують стаке функціонування енергетики, руйнація або пошкодження яких призведе до порушення енергопостачання суб'єктів господарювання і побутових споживачів, можливих людських жертв і значних матеріальних збитків

Транскордонний перетік - фізичний потік електроенергії у мережі передачі держави-члена, який є наслідком впливу діяльності виробників та/або споживачів за межами території такої держави-члена на її мережу передачі

Споживач - оптовий або кінцевий споживач електроенергії.
В Україні - фізична особа, у тому числі фізична особа - підприємець, або юридична особа, що купує електричну енергію для власного споживання [7]

Кваліфікований споживач - споживач, який має право вільно купувати електроенергію у обраного ним постачальника [1]

Побутовий споживач - споживач, який купує

electricity for his own household consumption, excluding commercial or professional activities [1]

Final customer – a customer purchasing electricity for his own use [1]

Non-household customer – a natural or legal person purchasing electricity which is not for their own household use [1]

Wholesale customer – a natural or legal person purchasing electricity for the purpose of resale inside or outside the system where he is established [1]

D

Direct line – either an electricity line linking an isolated generation site with an isolated customer or an electricity line linking an electricity producer and an electricity supply undertaking to supply directly their own premises, subsidiaries and eligible customers [1]

Distributed generation – generation plants connected to the distribution system [1]

Distribution – the transport of electricity on high-voltage, medium-voltage and low-voltage distribution systems with a view to its delivery to customers, but does not include supply [1]

Distribution system operator – a natural or legal person responsible for operating, ensuring the maintenance of and, if necessary, developing the distribution system in a given area and, where applicable, its interconnections with other systems and for ensuring the long-term ability of the system to meet reasonable demands for the distribution of electricity [1]

E

Electric grid – a set of electrical equipment for electricity transmission and / or distribution [7]

Electrical plant – a complex of interconnected equipment and facilities intended for the generation or conversion, transmission, distribution or consumption of electricity [7]

Electricity distribution system – a system of lines, ancillary equipment, transformation and switching equipment used for the distribution of electricity [7]

Electricity imbalance – calculated in accordance with market rules, for each billing period, difference between the actual volumes of power supply or consumption, power imports/exports of the party

електроенергію для власного побутового споживання, за винятком комерційної або професійної діяльності [1]

Кінцевий споживач – споживач, який купує електроенергію для власного споживання [1]

Непобутовий споживач – фізична або юридична особа, яка купує електроенергію не для власного побутового споживання [1]

Оптовий споживач – фізичні або юридичні особи, яка купують електроенергію з метою її перепродажу в межах або поза межами енергосистеми, де вони створені [1]

Пряма лінія – лінія електропередачі, що з'єднує ізольований виробничий об'єкт з ізольованим споживачем, або лінія електропередачі, що з'єднує виробника електроенергії з підприємством-постачальником електроенергії, з метою безпосереднього постачання до його власних приміщень, дочірніх компаній та кваліфікованих споживачів

Розподілене виробництво – установки генерації електроенергії, приєднані до системи розподілу [1]

Розподіл – транспортування електричної енергії у високовольних, середньовольних та низьковольних розподільчих мережах для доставки споживачам, але не включає поставку

Оператор системи розподілу – фізична або юридична особа, відповідальна за експлуатацію, забезпечує обслуговування та, при необхідності, розвиток системи розподілу у певному районі; та, де відповідно, інтерконекторів з іншими системами та за забезпечення здатності системи у довгостроковій перспективі задовольняти обґрунтований попит на розподіл електроенергії

Електрична мережа – сукупність електроустановок для передачі та/або розподілу електричної енергії [7]

Електроустановка – комплекс взаємопов'язаних устаткування і споруд, що призначаються для виробництва або перетворення, передачі, розподілу чи споживання електричної енергії [7]

Система розподілу електричної енергії – система ліній, допоміжного обладнання, обладнання для трансформації та перемикань, що використовується для розподілу електроенергії [7]

Небаланс електричної енергії – розрахована відповідно до правил ринку для кожного розрахункового періоду різниця між фактичними обсягами відпуску або споживання, імпорту, експорту елек-

responsible for the balance and the volumes of purchased and sold power recorded in accordance with market rules [7]

Electricity market - a system of relationships arising between market players in selling and purchasing electrical power and/or ancillary services, transmitting and distributing, supplying electricity to consumers

Balancing Electricity Market - a market organized by a power transmission system operator to provide sufficient amounts of electrical capacity and power required to balance, in real-time mode, electricity generation and importation and electricity consumption and exportation, addressing system-related constraints in the United Energy System of Ukraine, as well as financial settlements of electricity imbalances

Intraday Electricity Market - a segment of the electricity market where electricity is bought and sold continuously upon trading on the day-ahead market finishes and during the day of electricity physical supply

Ancillary service market - a system of relationships arising from the acquisition of *ancillary services* by a transmission system operator from *ancillary service providers*

The day-ahead market is a segment of the electricity market where the electricity is bought and sold for the day following the auction day

Retail market - a system of relationships arising between an electricity consumer and an electricity supplier in an electricity supply process, as well as between other market players that provide services related to electricity supply [7]

Electricity transmission system - a system of lines, auxiliary equipment, transformation and switching equipment used for the transmission of electricity [7]

Electricity undertaking – any natural or legal person carrying out at least one of the following functions: generation, transmission, distribution, supply, or purchase of electricity, which is responsible for the commercial, technical or maintenance tasks related to those functions, but does not include final customers [1]

Energy storage – the capture of energy produced at one time for use at a later time. A device that stores

тричної енергії сторони, відповідальної за баланс, та обсягами купленої і проданої електричної енергії, зареєстрованими відповідно до правил ринку [7]

Ринок електричної енергії – система відносин, що виникають між учасниками ринку під час здійснення купівлі-продажу електричної енергії та/або допоміжних послуг, передачі та розподілу, постачання електричної енергії споживачам

Балансуючий ринок електричної енергії – ринок, організований оператором системи передачі електричної енергії з метою забезпечення достатніх обсягів електричної потужності та енергії, необхідних для балансування в реальному часі обсягів виробництва та імпорту електричної енергії і споживання та експорту електричної енергії, врегулювання системних обмежень в Об'єднаній енергетичній системі України, а також фінансового врегулювання небалансів електричної енергії

Внутрішньодобовий ринок електричної енергії – сегмент ринку електричної енергії, на якому купівля-продаж електричної енергії здійснюється безперервно після завершення торгів на ринку на добу наперед та впродовж доби фізичного постачання електричної енергії

Ринок допоміжних послуг – система відносин, що виникають у зв'язку з придбанням оператором системи передачі *допоміжних послуг* у постачальників *допоміжних послуг*

Ринок на добу наперед – сегмент ринку електричної енергії, на якому здійснюється купівля-продаж електричної енергії на наступну за днем проведення торгів добу

Роздрібний ринок – система відносин, що виникають між споживачем електричної енергії та електропостачальником у процесі постачання електричної енергії, а також іншими учасниками ринку, які надають пов'язані з постачанням електричної енергії послуги [7]

Система передачі електричної енергії – система ліній, допоміжного обладнання, обладнання для трансформації та перемикачів, що використовується для передачі електричної енергії [7]

Електроенергетичне підприємство - будь-яка фізична чи юридична особа, яка виконує якнайменш одну з таких функцій: виробництво, передача, розподіл, постачання або купівля електроенергії, і відповідає за виконання комерційних, технічних завдань або завдання з обслуговування, пов'язаних з цими функціями, але не включає кінцевих споживачів [1]

Зберігання енергії - накопичення енергії, що виробляється у певний час, для використання пізніше.

energy is generally called an accumulator or battery. Energy storage involves converting energy from forms that are difficult to store to more conveniently or economically storable forms

Generation – the production of electricity [1]

Guaranteed buyer - an entity that is obliged to buy electricity from the generators entitled to the green tariff, as well as from the generators at auction price and perform other functions stipulated by law [7]

Integrated electricity undertaking – a vertically or horizontally integrated undertaking

Horizontally integrated undertaking – an undertaking performing at least one of the functions of generation for sale, or transmission, or distribution, or supply of electricity, and another non-electricity activity

Vertically integrated undertaking – an electricity undertaking or a group of electricity undertakings where the same person or the same persons are entitled, directly or indirectly, to exercise control, and where the undertaking or group of undertakings perform at least one of the functions of transmission or distribution, and at least one of the functions of generation or supply of electricity [1]

Interconnector:

- 1) equipment used to link electricity systems [1];
- 2) a transmission line which crosses or spans a border between member states and which connects the national transmission systems of the member states [2]

Long-term planning – the planning of the need for investment in generation and transmission and distribution capacity on a long-term basis, with a view to meeting the demand of the system for electricity and securing supplies to customers [1]

Market Operator - a legal entity responsible for operation of the day ahead and the intra-day markets and organization of power purchase and sale at the same markets [7]

Пристрій, що зберігає енергію, зазвичай називають акумулятором або акумуляторною батареєю. Зберігання енергії передбачає перетворення енергії з форм, у яких її важко зберігати, у зручніші для зберігання та економніші форми

Генерування – виробництво електроенергії [1]

Гарантований покупець – суб'єкт господарювання, що зобов'язаний купувати електричну енергію у виробників, яким встановлено зелений тариф, а також у виробників за аукціонною ціною та виконувати інші функції, визначені законодавством [7]

Інтегроване електроенергетичне підприємство – вертикально або горизонтально інтегроване підприємство

Горизонтально інтегроване підприємство - підприємство, яке виконує принаймні одну з таких функцій: генерування для продажу, або передачі, або розподілу чи постачання електроенергії, та займається іншими видами діяльності, що не пов'язані з електроенергією

Вертикально інтегроване підприємство: підприємство чи група підприємств, в якому одна й та сама особа чи особи мають пряме або опосередковане право здійснювати контроль та яке здійснює, як мінімум, одну з таких функцій як транспортування чи розподіл та принаймні одну з таких функцій як генерування чи постачання електроенергії [1]

Інтерконектор:

- 1) обладнання, що використовується для з'єднання електроенергетичних систем між собою (міжсистемна лінія електропередачі);
- 2) лінія електропередачі, яка перетинає кордон між державами-членами і яка з'єднує національні системи передачі держав-членів [2]

Довгострокове планування - планування потреби в інвестиціях у потужності виробництва та передачі та розподілу електроенергії на довгострокову перспективу для задоволення в системі попиту на електроенергію та забезпечення постачання споживачам [1]

Оператор ринку – юридична особа, яка забезпечує функціонування ринку на добу наперед та внутрішньодобового ринку та організацію купівлі-продажу електричної енергії на цих ринках [7]

Organized Electricity Market Segment - Day-ahead, Intraday and Balancing Markets [7]

Організований сегмент ринку електричної енергії – ринок на добу наперед, внутрішньодобовий ринок та балансуючий ринок [7]

Power station (power plant, generating station, generating plant) – an industrial facility for the generation of electric power or simultaneous generation in one process of thermal energy and electrical or mechanical energy

Електростанція (електростанція, генеруюча станція, генеруюча установка) - промисловий об'єкт для виробництва електроенергії або одночасного комбінованого виробництва в одному процесі теплової та електричної або механічної енергії

Producer – a natural or legal person generating electricity [1]

Виробник - фізична чи юридична особа, яка виробляє електроенергію [1]

Protected customers - customers that are subject to a special regime of power cut-off and/or curtailment in order to prevent manmade emergencies [7]

Захищені споживачі – споживачі, до яких застосовується особливий режим відключення та/або обмеження електропостачання для запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного характеру [7]

Smart metering system – an electronic system that can measure energy consumption, providing more information than a conventional meter, and can transmit and receive data using a form of electronic communication [6]

«Розумна» система обліку – електронна система, яка може вимірювати енергоспоживання, надаючи більше інформації, ніж звичайний лічильник, і яка може передавати та приймати дані за допомогою певних форм електронного зв'язку [6]

Storage of electricity. Див. *Energy storage*

Зберігання електроенергії. Див. *Зберігання енергії*

Supplier - an economic entity selling electricity under power supply contracts to customers [7]

Постачальник – суб'єкт господарювання, який здійснює продаж електричної енергії за договором постачання електричної енергії споживачу [7]

Ancillary service provider - a market player, which is consistent with the market rules for the provision of ancillary services and is registered in accordance with the market rules as a provider of the same services

Постачальник допоміжних послуг – учасник ринку, який відповідає встановленим правилами ринку вимогам щодо надання допоміжних послуг та зареєстрований відповідно до правил ринку для надання таких послуг

Supplier of Last Resort - an electricity supplier, which, in the cases stipulated by Law, has no right to refuse making a power supply contract with a customer for a limited period of time

Постачальник «останньої надії» – електропостачальник, який за обставин, встановлених законом, не має права відмовити споживачу в укладенні договору постачання електричної енергії на обмежений період часу

Balancing service provider - a market player who meets the requirements of the market rules for participation in balancing of generated electricity (supply), imports and consumption, exports of electricity at the balancing market and is registered for participating in balancing

Постачальник послуг з балансування – учасник ринку, який відповідає вимогам правил ринку щодо участі у балансуванні обсягів виробництва (відпуску), імпорту та споживання, експорту електричної енергії, що здійснюється на балансуєчому ринку, та зареєстрований для участі у балансуванні

Commercial metering service provider - an economic entity that provides the services of commercial metering in the electricity market in accordance with Law

Постачальник послуг комерційного обліку – суб'єкт господарювання, який надає послуги комерційного обліку на ринку електричної енергії відповідно до вимог закону

Universal Service Provider - a power provider as defined by Law to be responsible for provision of a universal service

Supply – the sale, including resale, of electricity to customers [1]

Third party access - right of any system user to use power transmission system and power distribution system on the conditions announced publicly in advance and in accordance with the transparency and non-discrimination principles

Trader is an economic operator dealing with electricity purchase for the sole purpose of its resale, save for the sale under contracts of electricity supply to consumers [7]

Transmission – the transport of electricity on the extra high-voltage and high-voltage interconnected system with a view to its delivery to final customers or to distributors, but does not include supply [1]

Transmission / distribution system users - individuals, including individuals - entrepreneurs, or legal entities that supply or receive power to / from the transmission/distribution system or use the transmission/distribution systems for power transmission/distribution [7]

Transmission system operator – a natural or legal person responsible for operating, ensuring the maintenance of and, if necessary, developing the transmission system in a given area and, where applicable, its interconnections with other systems, and for ensuring the long-term ability of the system to meet reasonable demands for the transmission of electricity [1]

Universal service - supply of electricity to household and small non-household customers, which guarantees their rights to be provided with electricity of a certain quality under the conditions determined in accordance with the law, throughout Ukraine [7]

Vulnerable customers are household customers who are entitled by law to state support for reimbursement of the costs of consumed electricity and/or protection against disconnection in certain periods [7]

Постачальник універсальної послуги – визначений відповідно до закону електропостачальник, який виконує зобов'язання щодо надання універсальної послуги [7]

Постачання – продаж, включаючи перепродаж, електроенергії споживачам [1]

Доступ третіх сторін – право будь-якого користувача системи використовувати систему передачі електричної енергії та системи розподілу електричної енергії на заздалегідь і публічно оголошених умовах відповідно до принципів прозорості і недискримінаційності [7]

Трейдер – суб'єкт господарювання, що здійснює купівлю електричної енергії виключно з метою її перепродажу, крім продажу за договором постачання електричної енергії споживачу [7]

Передача електричної енергії - транспортування електроенергії у надвисоковольтними та високовольтними мережами у об'єднаній системі для доставки кінцевим споживачам або розподільчим компаніям, але не включає постачання [1]

Користувачі системи передачі/розподілу – фізичні особи, у тому числі фізичні особи – підприємці, або юридичні особи, які відпускають або приймають електричну енергію до/з системи передачі/розподілу або використовують системи передачі/розподілу для передачі/розподілу електричної енергії [7]

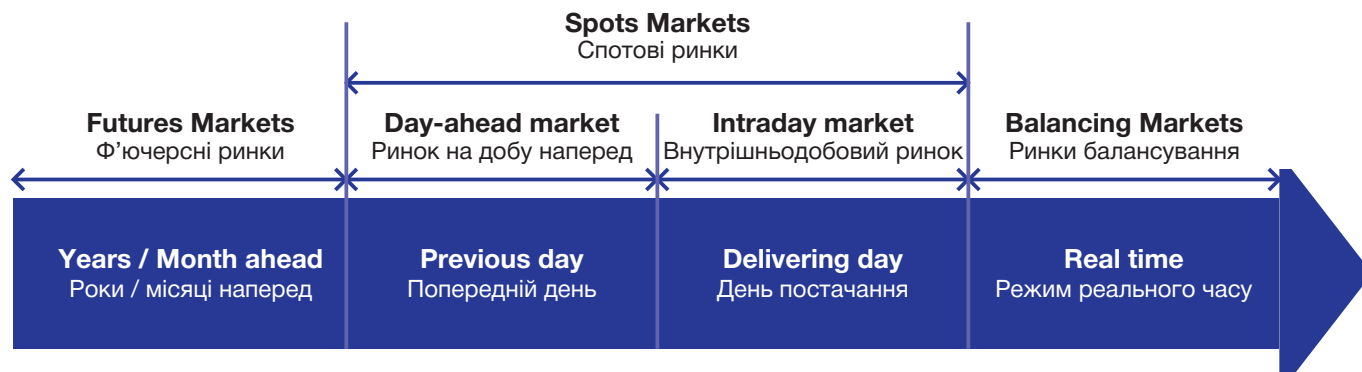
Оператор системи передачі - фізична або юридична особа, відповідальна за експлуатацію, технічне обслуговування та, при необхідності, розвиток системи передачі у певному районі і, де відповідно, її інтерконекторів з іншими системами, а також за забезпечення довгострокової здатності системи задовольняти обґрунтованим вимогам щодо передачі електроенергії [1]

Універсальна послуга – постачання електричної енергії побутовим та малим непобутовим споживачам, що гарантує їхні права бути забезпеченими електричною енергією визначеної якості на умовах, визначених відповідно до закону, на всій території України [7]

Вразливі споживачі – побутові споживачі, які мають право на передбачені законом підтримку для відшкодування витрат на оплату спожитої електричної енергії та/або захист від відключення у певні періоди [7]

TYPE OF ELECTRICITY MARKETS AS A FUNCTION OF THE TIME WHEN ENERGY IS PURCHASED

РИНКИ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ЧАСУ ЇЇ КУПІВЛІ

NATURAL GAS MARKET/ РИНОК ПРИРОДНОГО ГАЗУ

A

Access - the right to use the capacity of the gas infrastructure facility to the extent and under the terms of the contract for provision of transmission, distribution, storage (injection, offtake) of natural gas or LNG facility services [8]

Allocation – the quantity of gas attributed to a network user by a transmission system operator as an input or an off-take expressed in kWh for the purpose of determining the daily imbalance quantity [4]

Ancillary services – all services necessary for access to and the operation of transmission networks, distribution networks, LNG facilities, and/or storage facilities, including load balancing, blending and injection of inert gases, but not including facilities reserved exclusively for transmission system operators carrying out their functions [3]

B

Balancing action – an action undertaken by the transmission system operator to change the gas flows onto or off the transmission network, excluding those actions related to gas unaccounted for as off-taken from the system and gas used by the transmission system operator for the operation of the system [4]

Balancing period – the period within which the off-take of an amount of natural gas, expressed in units of energy, must be offset by every network user by – of the injection of the same amount of natural gas into the transmission network in accordance with the transport contract or the network code [5]

Balancing service – a service provided to a transmission system operator via a contract for gas required to meet short term fluctuations in gas demand or supply, which is not a short term standardized product [4]

C

Capacity – the maximum flow, expressed in normal cubic meters per time unit or in energy unit per time unit, to which the network user is entitled in accordance with the provisions of the transport contract

Доступ – право користування потужністю об'єкта газової інфраструктури в обсязі та на умовах, встановлених у договорі про надання послуг транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору) природного газу або послуг установки LNG [8]

Алокація – обсяг газу, записаний оператором газотранспортної системи на користувача мережі для закачування або відбору, що виражається у кВт/год, з метою визначення величини добового небалансу [4]

Допоміжні послуги – будь-які послуги, що необхідні для забезпечення доступу та експлуатації транспортних та/або розподільчих мереж, установок LNG та/або сховищ, включаючи балансування навантаження, змішування та введення інертних газів, але за винятком потужностей, які зарезервовані виключно для виконання операторами газотранспортної системи їхніх функцій [3]

Балансування - дії оператора газотранспортної системи з метою зміни потоків газу на вході чи виході з газотранспортної мережі, окрім дій, пов'язаних з газом, який не обліковується як відібраний із системи, та газом, що використовується оператором газотранспортної системи для експлуатації системи [4]

Період балансування - період, в рамках якого відбір певного обсягу природного газу, виражений в одиницях енергії, повинен компенсуватися кожним користувачем мережі шляхом закачування такого самого обсягу природного газу в газотранспортну мережу відповідно до умов договору транспортування або положень кодексу мережі [5]

Послуга з балансування - послуга, що надається оператору газотранспортної системи за договором щодо газу, що необхідний для задоволення короткочасних коливань попиту чи пропозиції газу, що не є короткостроковим стандартизованим продуктом [4]

Пропускна потужність - максимальний потік, виражений у кубічних метрах за одиницю часу або в одиницях енергії за одиницю часу, на який користувач мережі має право відповідно до положень договору транспортування

Available capacity – the part of the technical capacity that is not allocated and is still available to the system at that moment

Contracted capacity – capacity that the transmission system operator has allocated to a network user by – of a transport contract

Firm capacity – gas transmission capacity contractually guaranteed as uninterrupted by the transmission system operator

Free capacity – a component of engineering capacity of the gas infrastructure facility, the right to use which has not been yet allocated to customers or has not been exercised by the customer under a contract for the provision of relevant services [8]

Interruptible capacity – gas transmission capacity that may be interrupted by the transmission system operator in accordance with the conditions stipulated in the transport contract [5]

LNG facility capacity – capacity at an LNG terminal for the liquefaction of natural gas or the importation, offloading, ancillary services, temporary storage and re-gasification of LNG

Technical capacity – the maximum firm capacity that the transmission system operator can offer to the network users, taking account of system integrity and the operational requirements of the transmission network

Technical capacity - the maximum capacity that a gas transmission system operator, gas distribution system operator, natural gas storage operator or LNG facility operator may provide to customers with a guarantee for exercising of the same right, taking into account the integrity requirements of the gas transmission system or the operational requirements of gas transportation or gas distribution system, gas storage or LNG facility [8]

Unused capacity – firm capacity which a network user has acquired under a transport contract but which that user has not nominated by the deadline specified in the contract [5]

Capacity allocation - provision, setting the sales terms and conditions and procedures, as well as other

Доступна пропускна потужність - частина технічної пропускної потужності, яка не була виділена і залишається доступною в системі на цей момент

Законtrakтована пропускна потужність – пропускна потужність, яку оператор газотранспортної системи передачі виділив користувачеві мережі відповідно до договору транспортування

Гарантована пропускна потужність – пропускна потужність з транспортування газу, яка гарантується оператором газотранспортної системи за договором як безперебійна

Вільна потужність – частина технічної потужності об'єкта газової інфраструктури, право користування якою не надане замовникам або не реалізоване замовником згідно з договором про надання відповідних послуг [8]

Переривана пропускна потужність – пропускна потужність транспортування природного газу, яку оператор газотранспортної системи має право переривати відповідно до умов договору транспортування газу [5]

Пропускна потужність установки LNG - потужність терміналу LNG щодо для скраплення природного газу або закачування, відбору, допоміжних послуг, тимчасового зберігання та регазифікації LNG

Технічна пропускна потужність – максимальна гарантована пропускна потужність, право користування якою оператор газотранспортної системи може запропонувати користувачу мережі, з урахуванням вимог до цілісності газотранспортної системи та експлуатаційних вимог газотранспортної системи

Технічна потужність – максимальний обсяг потужності, право користування якою оператор газотранспортної системи, оператор газорозподільної системи, оператор газосховища або оператор установки LNG може надати замовникам з гарантією реалізації такого права, з урахуванням вимог цілісності газотранспортної системи та вимог щодо експлуатації газотранспортної або газорозподільної системи, газосховища або установки LNG [8]

Невикористана пропускна потужність – гарантована потужність, яку користувач мережі придбав за договором транспортування, але про яку цей користувач не заявив до граничного терміну, визначеного у договорі [5]

Розподіл потужності – надання, встановлення умов та порядку реалізації, а також здійснення ін-

procedures related to the right to use the capacity of a gas infrastructure facility [8]

Congestion management – management of the capacity portfolio of the transmission system operator with a view to optimal and maximum use of the technical capacity and the timely detection of future congestion and saturation points [5]

Connection - a set of organizational and technological measures, including the works aimed at creating a technological capability to provide natural gas transmission or distribution services, which are related to the connection of the customer's construction project or existing facility to the gas transmission or gas distribution system [8]

Contingency - occurrence of unexpected and unforeseen circumstances, including circumstances that could have been foreseen, but the prevention of which by the responsible authorities was objectively impossible, which caused or may cause a limitation or cessation of natural gas supply to the Ukrainian natural gas market or other obstacles to the safe and uninterrupted operations of the gas transmission system, gas distribution system, natural gas storage or LNG facility [8]

Contractual congestion – a situation where the level of firm capacity demand exceeds the technical capacity [5]

Cross-border gas pipeline - a main gas pipeline that crosses the border between Ukraine and a neighbouring country and is intended to connect gas transmission systems of Ukraine with gas transmission systems of the same country [8].

Customer – a natural or legal person ordering the delivery of one or more of the following services, by contract: connection to a gas transmission or gas distribution system; transmission of natural gas; distribution of natural gas; storage (injection, offtake) of natural gas; LNG facility services [8]

Customer – a wholesale or final customer of natural gas or a natural gas undertaking which purchases natural gas

Eligible customer – a customer who is free to purchase gas from the supplier of his choice

Final customer – a customer purchasing natural gas for his own use

Household customer – a customer purchasing natural gas for his own household consumption

ших процедур, пов'язаних із правом користування потужністю об'єкта газової інфраструктури [8]

Управління перевантаженнями - управління портфелем пропускної потужності оператора газотранспортної системи з метою оптимального та максимального використання технічної потужності та своєчасного виявлення майбутніх точок перевантажень та насичення [5]

Приєднання – сукупність організаційних і технічних заходів, у тому числі робіт, спрямованих на створення технічної можливості для надання послуг транспортування чи розподілу природного газу, які здійснюються у зв'язку з підключенням об'єкта будівництва чи існуючого об'єкта замовника до газотранспортної або газорозподільної системи [8]

Кризова ситуація – настання неочікуваних та непередбачуваних обставин, у тому числі обставин, які могли бути передбачені, але запобігання яким відповідальними суб'єктами владних повноважень було об'єктивно неможливим, що спричинило або може спричинити обмеження або припинення надходження природного газу на ринок природного газу України чи інші перешкоди для безпечної та безперебійної роботи газотранспортної системи, газорозподільної системи, газосховища або установки LNG [8]

Контрактне перевантаження - ситуація, коли рівень попиту на гарантовану пропускну потужність перевищує технічну пропускну потужність [5]

Транскордонний газопровід – магістральний газопровід, що перетинає лінію кордону між Україною та сусідньою державою та призначений для сполучення газотранспортних систем України з газотранспортними системами цієї держави [8]

Замовник – фізична або юридична особа, яка на підставі договору замовляє надання однієї чи кількох із таких послуг: приєднання до газотранспортної або газорозподільної системи; транспортування природного газу; розподіл природного газу; зберігання (закачування, відбір) природного газу; послуги установки LNG [8]

Споживач - оптовий або кінцевий споживач природного газу або газове підприємство, що купує природний газ

Кваліфікований споживач – споживач, який має право вільно купувати газ у постачальника, якого він сам обирає

Кінцевий споживач – споживач, який купує природний газ для власних потреб

Побутовий споживач - споживач, який купує природний газ для власного побутового споживання

Non-household customer – a customer purchasing natural gas which is not for his own household use

Wholesale customer – a natural or legal person other than a transmission system operator or distribution system operator who purchases natural gas for the purpose of resale inside or outside the system where he is established [3]

Customer – an individual, an entrepreneur-individual or a legal entity receiving the natural gas, under a natural gas supply contract, for its own consumption, and not for resale, or not for use as a raw material [8]

D

Daily imbalance charge – the amount of money a network user pays or receives in respect of a daily imbalance quantity [4]

Daily metered – that the gas quantity is measured and collected once per gas day [4]

Deliverability – the rate at which the storage facility user is entitled to withdraw gas from the storage facility

Direct line – a natural gas pipeline complementary to the interconnected system [3]

Distribution – transportation of natural gas by local or regional gas pipeline networks with a view to its delivery to consumers, but not including supply. In Ukraine, licensed economic activity related to the transportation of natural gas by the gas distribution system with a view to its physical delivery to consumers, but not including supply of natural gas [8]

Distribution system operator – a natural or legal entity carrying out distribution activities and responsible for the operation, maintenance and, where necessary, development of the distribution system in a designated area, as well as, where applicable, its interconnection with other systems and for ensuring the long-term ability of the system to satisfy reasonable demand for gas distribution. In Ukraine, it is an entity that, under a license, operates gas distribution systems to distribute natural gas for the benefit of third parties (customers) [8]

Downstream – oil and gas industry sector, which includes refining of petroleum crude oil and the processing and purifying of raw natural gas, as well as the marketing and distribution of products derived

Непобутовий споживач – споживач, який купує природний газ не з метою власного побутового споживання

Оптовий споживач – будь-яка фізична або юридична особа, відмінна від оператора газотранспортної або газорозподільчої системи, який купує природний газ з метою перепродажу всередині чи поза межами системи, в якій він створений [3]

Споживач – фізична особа, фізична особа – підприємець або юридична особа, яка отримує природний газ на підставі договору постачання природного газу з метою використання для власних потреб, а не для перепродажу, або використання в якості сировини [8]

Плата за добовий небаланс – сума грошових коштів, яку користувач мережі сплачує або отримує відповідно до величини добового небалансу [4]

Вимірний за добу – обсяг газу, вимірний та узгальнений один раз на газову добу [4]

Потужність видачі – норма, за якою користувач сховища має право відбирати газ зі сховища

Прямий газопровід – допоміжний трубопровід об'єднаної газотранспортної системи [3]

Розподіл – переміщення природного газу локальними або регіональними мережами газопроводів з метою його доставки споживачам, але не включаючи постачання. В Україні – господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню і пов'язана з переміщенням природного газу газорозподільною системою з метою його фізичної доставки споживачам, але що не включає постачання природного газу [8]

Оператор газорозподільної системи – будь-яка фізична або юридична особа, яка здійснює діяльність з розподілу та є відповідальною за експлуатацію, утримання та в разі необхідності розвиток розподільної системи у визначеній зоні, а також, якщо належить, за приєднання до інших систем та за забезпечення довгострокової спроможності системи задовольнити обґрунтований попит на розподіл газу. В Україні – суб'єкт господарювання, який на підставі ліцензії здійснює діяльність із розподілу природного газу газорозподільною системою на користь третіх осіб (замовників) [8]

Даунстрім (нижній сектор) – сектор нафтогазової промисловості, який охоплює діяльність з очищення й перероблення сирової нафти (з газовим конденсатом) й природного газу, а також просування, розпо-

from crude oil and natural gas.
ISO 20815 defines «downstream» as business process, most commonly in petroleum industry, associated with post-production activities

Entry point - a designated point in a gas transmission system where natural gas enters the gas transmission system from facilities related to the natural gas production, a natural gas storage facility, an LNG facility, as well as from other gas transmission or distribution systems [8]

Exit point - a designated point in a gas transmission system where a gas transmission system operator delivers natural gas contained in a gas transmission system to another gas transmission or gas distribution system, gas storage facility, LNG facility or consumer connected to the gas transmission system, or to a facility related to natural gas production [8]

Firm services – services offered by the transmission system operator in relation to firm capacity [5]

Gas infrastructure facilities - gas transmission systems, gas distribution systems, natural gas storage facilities, LNG facilities [8]

Gas market – a set of legal relations arising in the process of sale and purchase of natural gas, as well as provision of services related to its transmission, distribution, storage (injection, offtake), LNG facility services [8]

Primary gas transportation market – the market of the capacity traded directly by the transmission system operator

Secondary gas transportation market – the market of the capacity traded otherwise than on the primary market [5]

Injectability – the rate at which the storage facility user is entitled to inject gas into the storage facility
Integrated natural gas undertaking – a vertically or horizontally integrated undertaking

Horizontally integrated undertaking – an undertaking performing at least one of the functions of production, transmission, distribution, supply or storage of natural gas, and a non-gas activity

діл і реалізацію одержаних із них продуктів.
У ISO 20815 «даунстрім» визначається як бізнес-процес, найчастіше в нафтопереробній промисловості, пов'язаний з післявиробничою діяльністю

Точка входу – визначена точка у газотранспортній системі, в якій природний газ надходить до газотранспортної системи від об'єктів, пов'язаних із видобутком природного газу, газосховища, установки LNG, а також від інших газотранспортних або газорозподільних систем [8]

Точка виходу – визначена точка у газотранспортній системі, в якій оператор газотранспортної системи доставляє природний газ, що знаходиться у газотранспортній системі, до іншої газотранспортної або газорозподільної системи, газосховища, установки LNG або споживача, приєднаного до газотранспортної системи, або до об'єкта, пов'язаного із видобутком природного газу [8]

Гарантовані послуги - послуги, що пропонує оператор транспортної системи стосовно гарантованої потужності [5]

Об'єкти газової інфраструктури – газотранспортні системи, газорозподільні системи, газосховища, установка LNG [8]

Ринок природного газу – сукупність правовідносин, що виникають у процесі купівлі-продажу, постачання природного газу, а також надання послуг з його транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору), послуг установки LNG [8]

Первинний ринок транспортування природного газу – ринок пропускної потужності, торгівлю якою здійснює безпосередньо оператор газотранспортної системи

Вторинний ринок транспортування природного газу - ринок пропускної потужності, торгівля якою здійснюється у інший спосіб, ніж на первинному ринку [5]

Приймальна потужність – норма, за якою користувач сховища має право закачувати газ у сховище
Інтегроване газове підприємство – вертикально або горизонтально інтегроване підприємство

Горизонтально інтегроване підприємство – підприємство, що здійснює принаймні одну з функцій видобутку, транспортування, розподілу, постачання або зберігання природного газу, і діяльність, не пов'язану із газом

Vertically integrated undertaking – a gas undertaking or a group of gas undertakings where the same person or the same persons are entitled, directly or indirectly, to exercise control, and where the undertaking or group of undertakings perform at least one of the functions of transmission, distribution, LNG or storage and at least one of the functions of production or supply of natural gas. In Ukraine, a legal entity, irrespective of its legal form of business organization or form of ownership, a natural person carrying out an economic activity, including exercising control over other legal or natural person, or a group of such persons directly or indirectly related to each other by relations of control that perform at least one of the functions of transmission, distribution, storage (injection, offtake) of natural gas or LNG facility functions and at least one of the functions of natural gas supply or production [8]

Integrity of the gas transmission system - a condition of the gas transmission system where the pressure and physical and chemical parameters of natural gas remain in the range between the minimum and maximum thresholds set by a gas transmission system operator, which guarantee transmission of natural gas, in terms of technology [8].

Interconnector – a transmission line which crosses or spans a border between member states for the sole purpose of connecting the national transmission systems of those member states [3]

Intraday metered – that the gas quantity is measured and collected a minimum of two times within the gas day [4]

Supplier of Last Resort - a designated supplier who has no right to refuse to conclude a natural gas supply contract for a limited period of time [8]

LNG facility – a terminal, which is used for the liquefaction of natural gas or for LNG importation, unloading and regasification and includes ancillary services and temporary storage services required for the regasification process and subsequent delivery to the transmission system, but does not include any part of LNG terminals intended for storage.

In Ukraine - a processing facility consisting of a terminal intended for liquefaction of natural gas or loading, unloading and re-gasification of liquefied natural gas, as well as facilities and structures intended for rendering of ancillary services and temporary storage services in the process of

Вертикально інтегроване підприємство – газове підприємство або група газових підприємств, в якому одна й та сама особа чи особи мають пряме або опосередковане право здійснювати контроль та яке здійснює, як мінімум, одну з таких функцій: транспортування, розподіл, LNG або зберігання і хоча б одну з таких функцій як виробництво або постачання природного газу.

В Україні – юридична особа незалежно від організаційно-правової форми та форми власності, фізична особа, яка здійснює господарську діяльність, у тому числі яка здійснює контроль над іншою юридичною чи фізичною особою, або група таких осіб, пов'язаних між собою безпосередньо чи опосередковано відносинами контролю, що здійснює щонайменше одну із функцій транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору) природного газу або надання послуг установки LNG і щонайменше одну із функцій постачання або видобутку природного газу [8]

Цілісність газотранспортної системи – стан газотранспортної системи, за якого тиск і фізико-хімічні показники природного газу залишаються в межах між мінімальним та максимальним рівнями, визначеними оператором газотранспортної системи, що технічно гарантують транспортування природного газу [8]

Міжсистемний газопровід (інтерконектор) – транспортний газопровід, що перетинає кордон між державами-членами з єдиною метою об'єднати національні транспортні системи таких держав-членів [3]

Вимірний внутрішньодобово – обсяг газу, який вимірюється, і дані таких вимірювань збираються мінімум два рази на газову добу [4]

Постачальник «останньої надії» – визначений постачальник, який не має права відмовити в укладенні договору постачання природного газу на обмежений період часу [8]

Установка LNG – термінал, що використовується для скраплення природного газу або для імпорту, розвантаження і регазифікації LNG і включає допоміжні послуги та послуги з тимчасового зберігання, що необхідні для процесу регазифікації, і подальшу доставку до транспортної системи, не включаючи жодну частину терміналів LNG, призначених для зберігання.

В Україні – технологічний комплекс, що складається з терміналу, призначеного для скраплення природного газу або завантаження, вивантаження та регазифікації скрапленого природного газу, а також об'єктів та споруд, що використовуються для надання допоміжних послуг та тимчасового

regasification until natural gas is delivered to main gas pipelines, but not including any parts of the terminal intended for gas storage [8]

LNG facility services - an economic activity subject to licensing consisting in the conversion of natural gas from gaseous to liquid state (liquefaction) or the conversion of liquefied natural gas from liquid to gaseous state (regasification) by means of an LNG facility [8]

LNG system operator - any natural or legal person responsible for the natural gas liquefaction or LNG importation, unloading and regasification and responsible for operating of LNG facility.
In Ukraine - an economic operator licensed to provide LNG facility services to third parties (customers) [8]

Long-term planning – the planning of supply and transport capacity of natural gas undertakings on a long-term basis with a view to meeting the demand for natural gas of the system, diversification of sources and securing supplies to customers [3]

Long-term services – services offered by the transmission system operator with a duration of one year or more [5]

M

Midstream – oil and gas industry sector, which involves the transportation (by pipeline, rail, barge, oil tanker or truck), storage, and wholesale marketing of natural gas, crude or refined petroleum products.

ISO 20815 defines «midstream» as business category involving the processing and transportation sectors of petroleum industry

N

National Action Plan - an emergency action plan approved by the central executive body that ensures making and implementation of the state policy in the oil and gas sector [8]

Natural gas - a mixture of hydrocarbons and non-hydrocarbon components, which is in a gaseous state under standard conditions (pressure - 760 mm of mercury and temperature - 20 degrees Celsius) and is a marketable product [8]

Natural gas market entity – a gas transmission system operator, gas distribution system operator, natural gas storage operator, LNG facility operator,

зберігання в процесі регазифікації до моменту доставки природного газу до магістральних газопроводів, але не включаючи частини терміналу, що використовуються як газосховище [8]

Послуги установки LNG – господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню і полягає у перетворенні природного газу з газоподібного у рідкий стан (зрідження) або перетворенні зрідженого природного газу з рідкого у газоподібний стан (регазифікація) за допомогою установки LNG [8]

Оператор установки LNG – будь-яка фізична чи юридична особа, яка здійснює скраплення природного газу або імпорт, розвантаження і регазифікацію LNG та є відповідальною за експлуатацію установки LNG.
В Україні – суб'єкт господарювання, який на підставі ліцензії здійснює діяльність із надання послуг установки LNG на користь третіх осіб (замовників) [8]

Довгострокове планування - планування потужностей постачання та транспортування газових підприємств на довгостроковій основі з метою задоволення системою попиту на природний газ, диверсифікації джерел та забезпечення надійності постачання споживачам [3]

Довгострокові послуги - послуги, що пропонує оператор газотранспортної системи на строк один рік або більше [5]

Мідстрім (середній сектор) – сектор нафтогазової промисловості, який охоплює діяльність з транспортування (трубопровідним, залізничним, морським, автомобільним транспортом), зберігання та оптовий продаж природного газу, сирої нафти й нафтопродуктів.
У ISO 20815 «мідстрім» визначено як категорію бізнесу, що включає переробну та транспортну діяльність у нафтопереробній промисловості

Національний план дій – план дій на випадок кризової ситуації, що затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі [8]

Природний газ – суміш вуглеводнів та неуглеводневих компонентів, що перебуває у газоподібному стані за стандартних умов (тиск – 760 міліметрів ртутного стовпа і температура – 20 градусів за Цельсієм) і є товарною продукцією [8]

Суб'єкт ринку природного газу – оператор газотранспортної системи, оператор газорозподільної системи, оператор газосховища, оператор

customer, wholesaler, wholesale buyer, supplier, consumer [8]

Natural gas storage - a technological facility created in a natural or artificial reservoir for accumulating of natural gas (including the capacity of an LNG facility intended for storage of natural gas) and the structures, technologically connected to it and intended for the storage (injection, offtake) of natural gas [8]

Natural gas undertaking – a natural or legal person carrying out at least one of the following functions: production, transmission, distribution, supply, purchase or storage of natural gas, including LNG, which is responsible for the commercial, technical and/or maintenance tasks related to those functions, but shall not include final customers [3]

Neutrality charge for balancing – a charge amounting to the difference between the amounts received or receivable and the amounts paid or payable by the transmission system operator due to performance of its balancing activities which is payable to or recoverable from the relevant network users [4]

Nomination – the prior reporting by the network user to the transmission system operator of the actual flow that the network user wishes to inject into or withdraw from the system [5]

Notification quantity – the quantity of gas transferred between a transmission system operator and a network user or network users or balancing portfolios [4]

P

Physical congestion – a situation where the level of demand for actual deliveries exceeds the technical capacity at some point in time [5]

Protected customers - household customers connected to the gas distribution system, undertakings, institutions, organizations providing important public services and connected to the gas transmission or gas distribution system, as well as thermal energy generators for the needs of the above consumers or undertakings, institutions, organizations, provided that the heat generation for the needs of such consumers or undertakings, institutions, organizations is carried out by the facilities not adapted for fuel replacement and connected to gas transmission or gas distribution system [8]

R

Re-nomination – the subsequent reporting of a corrected nomination [5]

установки LNG, замовник, оптовий продавець, оптовий покупець, постачальник, споживач [8]

Сховище природного газу – технологічний комплекс, створений у природній або штучній ємності з метою накопичення природного газу (включаючи ємність установки LNG, призначену для зберігання природного газу), і технологічно поєднані з цим комплексом споруди, призначені для зберігання (закачування, відбору) природного газу [8]

Газове підприємство – будь-яка фізична або юридична особа, яка здійснює принаймні один з із таких видів діяльності: видобуток, транспортування, розподіл, постачання, купівля або зберігання природного газу, включаючи LNG, яка веде комерційну, технічну діяльність та/або здійснює технічне обслуговування, пов'язані з такими функціями, але не включає кінцевих споживачів [3]

Плата за нейтральність балансування - плата в розмірі різниці між отриманими сумами або сумами, які підлягають отриманню, та сумами, сплаченими або які підлягають сплаті оператором газотранспортної системи у зв'язку з веденням ним діяльності з балансування, яка підлягає сплаті на користь користувачів мережі або стягненню з відповідних користувачів мережі [4]

Номінація - попереднє повідомлення користувача мережі операторові газотранспортної системи про фактичний обсяг газу, який користувач мережі бажає закачати або відібрати з системи [5]

Обсяг сповіщення - обсяг газу, переданий між оператором газотранспортної системи та користувачем або користувачами мережі, або портфель балансування [4]

Фізичне перевантаження - ситуація, коли рівень попиту на фактичне постачання у певний момент часу перевищує технічну пропускну потужність [5]

Захищені споживачі – побутові споживачі, приєднані до газорозподільної системи, підприємства, установи, організації, що здійснюють надання важливих суспільних послуг та приєднані до газотранспортної або газорозподільної системи, а також виробники теплової енергії для потреб таких споживачів або підприємств, установ, організацій за умови, що виробництво теплової енергії для потреб таких споживачів або підприємств, установ, організацій здійснюється за допомогою об'єктів, не пристосованих до зміни палива та приєднаних до газотранспортної або газорозподільної системи [8]

Реномінація – подальше повідомлення виправленої заявки [5]

Security of supply - reliable and uninterrupted supply of the required volumes of natural gas to consumers, provided by the available sources of natural gas supply, as well as proper technical condition of gas transmission and gas distribution systems, gas storage facilities and LNG facilities [8]

Short-term services – services offered by the transmission system operator with a duration of less than one year [5]

Space – the volume of gas which a user of a storage facility is entitled to use for the storage of gas [5]

Stock reserve - volume of natural gas that a supplier is required to store in its natural gas storages in accordance with the law [8]

Storage facility – a facility used for the stocking of natural gas and owned and/or operated by a natural gas undertaking, including the part of LNG facilities used for storage but excluding the portion used for production operations, and excluding facilities reserved exclusively for transmission system operators in carrying out their functions [3]

Storage system operator - any natural or legal person carrying out the function of storage and is responsible for operating of gas storage facility. In Ukraine, it is an entity that, under a license, carries out the activity of storage (injection, offtake) of natural gas using one or more gas storage facilities for the benefit of third parties (customers) [8]

Supplier – an economic operator carrying out natural gas supply on the basis of a license [8]

Supply - sale and resale of natural gas to consumers, including LNG.

In Ukraine, commercial activity, which is subject to licensing and covers the selling of natural gas directly to consumers based on contracts concluded with them [8]

Supply undertaking – any natural or legal person who carries out the function of supply [3]

System – any transmission or distribution system, LNG facility or storage facility owned or operated by a natural gas undertaking, including linepack and its storage facilities intended for provision of ancillary services, as well as those storage facilities of affiliated undertakings required for provision of access to

Безпека постачання – надійне та безперебійне постачання необхідних обсягів природного газу споживачам, що забезпечується наявними джерелами надходження природного газу, а також належним технічним станом газотранспортних та газорозподільних систем, газосховищ та установки LNG [8]

Короткострокові послуги - послуги, що пропонує оператор газотранспортної системи на строк менше одного року [5]

Простір – об'єм сховища, який користувач має право використати для зберігання газу [5]

Страховий запас – обсяг природного газу, який постачальник зобов'язаний зберігати у газосховищах відповідно до законодавства [8]

Сховище – резервуар, що використовується для накопичення запасів природного газу і знаходяться у власності та/або експлуатуються газовим підприємством, в тому числі частина установок LNG, що використовується для зберігання, але за винятком частини, що використовується для виробництва LNG та за винятком сховищ, які зарезервовані виключно для користування операторами газотранспортних систем для виконання ними їхніх функцій [3]

Оператор газосховища – будь-яка фізична чи юридична особа, що здійснює зберігання та є відповідальною за експлуатацію сховища газу. В Україні – суб'єкт господарювання, який на підставі ліцензії здійснює діяльність із зберігання (закачування, відбору) природного газу з використанням одного або декількох газосховищ на користь третіх осіб (замовників) [8]

Постачальник – суб'єкт господарювання, який на підставі ліцензії здійснює діяльність із постачання природного газу [8]

Постачання – продаж та перепродаж споживачам природного газу, включаючи LNG (скраплений природний газ). В Україні – господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню і полягає в реалізації природного газу безпосередньо споживачам на підставі укладених з ними договорів [8]

Постачальник - будь-яка фізична чи юридична особа, що здійснює функції постачання [3]

Система – будь-яка транспортна або розподільна система, установки LNG або сховища, власником або уповноваженим на експлуатацію яких є газове підприємство, включаючи газ, що зберігається в газопроводах, та його сховища з надання допоміжних послуг, а також ті сховища афілійованих під-

transmission, distribution and to LNG.

In Ukraine:

Gas distribution system is a technological complex consisting of organizationally and technologically interconnected facilities intended for distribution of natural gas from gas distributing plants directly to consumers.

Gas transmission system - technological complex, which includes a separate main gas pipeline with all facilities and structures connected in a single technological process, or several such gas pipelines that transmit natural gas from point(s) of entry to point(s) of exit [8]

System integrity – any situation in respect of a transmission network including necessary transmission facilities in which the pressure and the quality of the natural gas remain within the minimum and maximum limits laid down by the transmission system operator, so that the transmission of natural gas is guaranteed from a technical standpoint [5]

Trading platform – an electronic platform provided and operated by a trading platform operator by – of which trading participants may post and accept, including the right to revise and withdraw, bids and offers for gas required to meet short term fluctuations in gas demand or supply, in accordance with the terms and conditions applicable on the trading platform and at which the transmission system operator trades for the purpose of undertaking balancing actions [4]

Transmission - transportation of natural gas through the network consisting mainly of high-pressure gas pipelines - other than an upstream gas pipeline network and other than a part of high-pressure gas pipelines used mostly for local distribution of natural gas with a view to its delivery to customers but not including supply.

In Ukraine, a commercial activity that is subject to licensing and is related to transmission of natural gas by a gas transmission system for the purpose of its delivery to another gas transmission system, gas distribution system, gas storage facility, LNG facility or delivery directly to customers, but not including transmission by intra-industrial pipelines (connected networks) and supply of natural gas [8]

Transmission system operator – a natural or legal person carrying out the function of transmission and which is responsible for the operation, maintenance and, where necessary, development of the

приємств, які необхідні для забезпечення доступу до транспортування, розподілу і до LNG.

В Україні:

Газорозподільна система – технологічний комплекс, що складається з організаційно і технологічно пов'язаних між собою об'єктів, призначених для розподілу природного газу від газорозподільних станцій безпосередньо споживачам.

Газотранспортна система – технологічний комплекс, до якого входить окремий магістральний газопровід з усіма об'єктами і спорудами, пов'язаними з ним єдиним технологічним процесом, або кілька таких газопроводів, якими здійснюється транспортування природного газу від точки (точок) входу до точки (точок) виходу [8]

Цілісність системи - будь-яка ситуація стосовно транспортної мережі, включаючи необхідні транспортні потужності, за якої тиск та якість природного газу залишаються в межах мінімальних та максимальних допустимих значень, встановлених оператором газотранспортної системи, щоб гарантувати транспортування природного газу з технічної точки зору [5]

Торгова платформа - електронна платформа, яку надає та експлуатацію якої здійснює оператор торгової платформи, де учасники мають право розміщати та приймати заявки, включно з правом зміни та зняття заявок та пропозицій газу, що необхідний для задоволення короткострокових коливань попиту чи пропозиції газу, відповідно до умов, встановлених на торговій платформі, і на яких оператор газотранспортної системи здійснює торгівлю з метою вчинення дій з балансування [4]

Транспортування – транспортування природного газу мережею, що складається в основному з газопроводів високого тиску – іншою ніж висхідна мережа газопроводів та іншою ніж частина газопроводів високою тиску, що використовуються в основному для місцевого розподілу природного газу – з метою його доставки покупцям але не включаючи постачання.

В Україні – господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню і пов'язана з переміщенням природного газу газотранспортною системою з метою його доставки до іншої газотранспортної системи, газорозподільної системи, газосховища, установки LNG або доставки безпосередньо споживачам, але що не включає переміщення внутрішньопромисловими трубопроводами (приєднаними мережами) та постачання природного газу [8]

Оператор газотранспортної системи – будь-яка фізична або юридична особа, яка здійснює діяльність з транспортування та є відповідальною за експлуатацію, утримання та в разі необхідності

transmission system in a given area, as well as, where appropriate, for interconnection with other systems and for ensuring the long-term ability of the system to meet reasonable demands for gas transmission.

In Ukraine, it is an economic operator that, under a license, operates a gas transmission system to transport natural gas for the benefit of third parties (customers) [8]

Transport contract – a contract which the transmission system operator has concluded with a network user with a view to carrying out transmission [5]

U

Upstream – oil and gas industry sector, which includes searching for potential underground or underwater crude oil and natural gas fields, drilling exploratory wells, and subsequently drilling and operating the wells that recover and bring the crude oil or raw natural gas to the surface.

ISO 14224 defines «upstream» as business category of the petroleum industry involving exploration and production

Upstream pipeline network – any pipeline or network of pipelines operated and/or constructed as part of an oil or gas production project, or used to convey natural gas from one or more such projects to a processing plant or terminal or final coastal landing terminal [3]

V

Vulnerable customers - are household customers who are entitled to governmental support according to the established procedure [8]

W

Wholesale buyer - an entity that purchases natural gas under a sales contract not for its own consumption [8]

Wholesaler - an entity that sells natural gas to a wholesale buyer or supplier under a sales contract [8]

Within day charge – a charge levied or a payment made by a transmission system operator on or to a network user as a result of a within day obligation [4]

розвиток транспортної системи у визначеній зоні, а також, якщо належить, за приєднання до інших систем та за забезпечення довгострокової спроможності системи задовольнити обґрунтований попит на транспортування газу.

В Україні – суб'єкт господарювання, який на підставі ліцензії здійснює діяльність із транспортування природного газу газотранспортною системою на користь третіх осіб (замовників) [8]

Контракт на транспортування – договір, який оператор газотранспортної системи укладає з користувачем мережі з метою здійснення транспортування природного газу [5]

Апстрім (верхній сектор) - сектор нафтогазової промисловості, який включає діяльність із пошуку потенційних підземних або підводних родовищ нафти та природного газу, буріння розвідувальних свердловин, а згодом дослідну та промислову експлуатацію свердловин, для видобутку сирої нафти чи природного газу.

У ISO 14224 «апстрім» визначається як категорія комерційної діяльності, що відноситься до нафтопереробної промисловості і охоплює розвідку та видобуток

Мережа промислових газопроводів – будь-який трубопровід або система трубопроводів, що експлуатується та/або побудована в рамках проекту з видобутку нафти чи газу, або використовується для транспортування природного газу із одного або декількох таких проектів на газопереробне підприємство або термінал, або кінцевий береговий вантажний термінал [3]

Вразливі споживачі – побутові споживачі, які набувають право на державну допомогу в установленому порядку [8]

Оптовий покупець – суб'єкт господарювання, який придбаває природний газ на підставі договору купівлі-продажу не для власного споживання [8]

Оптовий продавець – суб'єкт господарювання, який реалізує природний газ оптовому покупцю або постачальнику на підставі договору купівлі-продажу [8]

Плата всередині доби - плата, що стягується оператором газотранспортної системи з користувача мережі або платіж, що здійснюється оператором газотранспортної системи на користь користувача мережі в результаті зобов'язань всередині доби [4]

Within day obligation – a set of rules regarding network users inputs and off-takes within the gas day imposed by a transmission system operator on network users [4]

Зобов'язання всередині доби - сукупність правил щодо закачування та відбору газу користувачами мережі протягом газового дня, які встановлює оператор газотранспортної системи для користувачів мережі [4]

MAIN SECTORS OF OIL AND GAS INDUSTRY

ОСНОВНІ СЕКТОРИ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Upstream / Апстрім	Midstream / Мідстрім	Downstream / Даунстрім
Exploration / Розвідка	Processing / Очищення	Distribution / Розподіл
Production / Видобуток	Transportation / Транспортування	Retail marketing / Роздрібний маркетинг
	Storage / Зберігання	Metering / Облік
	LNG liquification, regasification / Зрідження, регазифікація СПГ	
	Wholesale marketing / Оптовий маркетинг	
	Trading / Трейдинг	

DECARBONIZATION AND CLIMATE CHANGE / ДЕКАРБОНІЗАЦІЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ ЗМІНАМ КЛІМАТУ

A

Alternative Energy. See: *Sustainable energy*
Unlike the EU, where the term «alternative energy» envisages the use of energy in such a way that it meets the needs of today without compromising the ability of future generations to meet their own needs, in Ukraine it is identified not with sustainable, but with *renewable energy*.

C

Carbon emissions trading – a form of emissions trading that specifically targets carbon dioxide (calculated in tons of carbon dioxide equivalent or tCO₂e). This form of permit trading is a common method countries utilize in order to meet their obligations specified by the *Kyoto Protocol*; namely the reduction of carbon emissions in an attempt to reduce future climate change. Under Carbon trading, a country or a polluter having more emissions of carbon is able to purchase the right to emit more and the country or entity having fewer emissions sells the right to emit carbon to other countries or entities. The countries or polluting entities emitting more carbon thereby satisfy their carbon emission requirements, and the trading market results in the most cost-effective carbon reduction methods being exploited first.

Carbon leakage trading. See: *Carbon emissions trading*

Carbon neutrality refers to achieving net zero carbon dioxide emissions by balancing carbon emissions with carbon removal (often through offsetting elsewhere or removing carbon dioxide from the atmosphere) or eliminating carbon emissions (*low-carbon economy*) through changing energy sources and industry processes. It is associated with transportation, energy production, agriculture, and industrial processes

Carbon price – the way to encourage polluters to reduce the amount of greenhouse gases they emit into the atmosphere. It usually takes the form either of a carbon tax or a requirement to purchase permits to emit, generally known as *carbon emissions trading*

Climate change – the term which often used interchangeably with term ‘global warming’. More

Альтернативна енергетика. Див.: *Стала (стійка) енергетика*.

На відміну від ЄС, де термін «альтернативна енергетика» передбачає використання енергії таким чином, щоб задовольняти потреби сучасності без шкоди для здатності майбутніх поколінь задовольняти власні потреби, в Україні його ототожнюють не зі сталою (стійкою), а з *відновлюваною енергетикою*

Торгівля викидами вуглецю – форма торгівлі дозволами на викиди, орієнтована на двооксид вуглецю (обчислена в тоннах його еквіваленту). Є загальною формою торгівлі, що використовують держави, щоб виконати їхні зобов’язання, визначені *Киотським протоколом*; а саме скоротити викиди вуглецю для запобігання майбутніх змін клімату. У рамках торгівлі викидами держава чи забруднювач, які мають більше викидів, можуть придбавати право на більші викиди в держав чи суб’єктів, що мають менші викиди. Тим самим держави або забруднювачі, що викидають більше, здатні виконати свої зобов’язання, а утворений ринок викидів сприяє застосуванню найбільш ефективних технологій їхнього скорочення

Торгівля витіками вуглецю. Див.: *Торгівля викидами вуглецю*

Вуглецева нейтральність означає досягнення нульової емісії двооксиду вуглецю завдяки балансуванню його викидів (часто за рахунок компенсації в іншому місці або видалення двооксиду вуглецю з атмосфери) або усунення викидів (*низьковуглецева економіка*) завдяки заміні джерел енергії й технологічних процесів. Стосується транспорту, виробництва енергії, сільського господарства і промисловості

Ціна на викиди вуглецю – спосіб заохочення забруднювачів до зменшення кількості парникових газів, які вони викидають в атмосферу. Зазвичай має форму податку на викиди вуглецю або вимоги на придбання дозволів на викиди, загальновідомих як *торгівля викидами вуглецю*

Зміна клімату – термін, який часто ототожнюють із терміном «глобальне потепління». Точніше,

accurately, global warming is the probably human-caused increase in global surface temperatures and its projected continuation, while climate change includes both global warming and its various effects

Climate neutrality. See: *Carbon neutrality*

D

Decarbonized economy – an economy based on low carbon power sources that therefore has a minimal output of *greenhouse gas* emissions into the atmosphere

E

Energy transition – a long-term structural transformation in the world's energy systems that causes dramatic changes in supply and demand, energy balances and prices. Energy transition focuses on *distributed power generation*, digital infrastructure, decentralized highly competitive energy markets

G

Global warming. See: *Climate change*

Greenhouse effect – the process by which radiation from a planet's atmosphere warms the planet's surface to a temperature above what it would be without this atmosphere

Greenhouse gas (GHG) – a gas that absorbs and emits radiant energy within the thermal infrared range. Greenhouse gases (water vapor, carbon dioxide, methane, nitrous oxide, and ozone) cause the *greenhouse effect*

I

Intended nationally determined contributions (INDC) – (intended) reductions in greenhouse gas emissions under the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC)

K

Kyoto Protocol – an international treaty which extends the 1992 United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) that commits state parties to reduce greenhouse gas emissions, based on the scientific consensus that global warming is occurring and it is extremely likely that human-made emissions have predominantly caused it. The Protocol is based on the principle of common but differentiated responsibilities: it acknowledges that countries have different capabilities in combating climate change, owing to economic development, and therefore puts the obligation to reduce current emissions on developed

глобальне потепління – це спричинене, ймовірно, людиною підвищення глобальної температури поверхні планети та її прогнозоване продовження, тоді як зміна клімату охоплює як це підвищення температури, так і різні його наслідки

Кліматична нейтральність. Див.: *Вуглецева нейтральність*

Декарбонізована економіка – економіка, заснована на джерелах енергії з низьким вмістом вуглецю, що мінімізує викиди *парникових газів*

Енергетичний перехід – тривалі структурні перетворення в світових енергетичних системах, які зумовлюють кардинальні зміни в пропонуванні й попиті, енергетичних балансах і цінах. Орієнтований на *розподілене виробництво енергії*, цифрову інфраструктуру, децентралізовані висококонкурентні енергетичні ринки

Глобальне потепління. Див.: *Зміна клімату*

Парниковий ефект – процес, унаслідок якого випромінювання атмосфери планети нагріває її поверхню до температури вищої, аніж за відсутності такої атмосфери

Парниковий газ (ПГ) – газ, що поглинає та випромінює променеву енергію в межах теплового інфрачервоного діапазону. Парникові гази (водяна пара, двооксид вуглецю, метан, оксид азоту (I), озон) спричиняють *парниковий ефект*

Цільові національно визначені внески (INDC) – (призначені) скорочення викидів парникових газів відповідно до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (РКЗК ООН)

Кіотський протокол – міжнародний договір, спрямований на імплементацію Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату 1992 р. (РКЗК ООН), яка зобов'язує держави-учасниці скорочувати викиди парникових газів, виходячи з наукового консенсусу, що глобальне потепління відбувається, та існує велика ймовірність того, що його переважно спричинили антропогенні викиди. Протокол базується на принципі спільних, але диференційованих обов'язків: він визнає, що різні країни мають різні можливості в боротьбі зі зміною клімату внаслідок економічного розвитку, а тому покладає зобов'язання зменшити викиди на

countries on the basis that they are historically responsible for the current levels of greenhouse gases in the atmosphere

Low-carbon economy. See: *Decarbonized economy*

Paris Agreement – an agreement within the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC), dealing with greenhouse-gas-emissions mitigation, adaptation, and finance, signed in 2016. The agreement adopted by consensus on 12 December 2015. The Paris Agreement's long-term temperature goal is to keep the increase in global average temperature to well below 2 °C above pre-industrial levels; and to pursue efforts to limit the increase to 1,5 °C, recognizing that this would substantially reduce the risks and impacts of climate change. This should be done by peaking emissions as soon as possible, in order to achieve a balance between anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of greenhouse gases in the second half of the 21st century. It also aims to increase the ability of parties to adapt to the adverse impacts of climate change, and make finance flows consistent with a pathway towards low greenhouse gas emissions and climate-resilient development

Photovoltaic system (PV system) – a power system designed to supply usable solar power by means of photovoltaics. It consists of an arrangement of several components, including solar panels to absorb and convert sunlight into electricity, a solar inverter to convert the output from direct to alternating current, as well as mounting, cabling, and other electrical accessories to set up a working system. It may also use a solar tracking system to improve the system's overall performance and include an integrated battery solution, as prices for storage devices are expected to decline. As PV systems convert light directly into electricity, they are not to be confused with other solar technologies, such as concentrated solar power or solar thermal, used for heating and cooling

Renewable energy sources – non-fossil energy sources (wind, solar, geothermal, wave, tidal, hydropower, biomass, landfill gas, sewage treatment plant gas and biogases) [1]

Sustainability – the capacity for the biosphere and human civilization to coexist. It is also defined as the exploitation of resources, the direction of investments,

розвинені країни, виходячи з того, що вони несуть історичну відповідальність за поточні рівні парникових газів в атмосфері

Низьковуглецева економіка. Див.: *Декарбонізована економіка*

Паризька угода – міжнародний договір, спрямований на імплементацію Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату (РКЗК ООН), що стосується пом'якшення, адаптації та фінансування викидів. Угоду ухвалено консенсусом 12 грудня 2015 року.

Довгострокова мета угоди – підтримувати підвищення середньосвітової температури нижче, ніж на 2 °C від доіндустріального рівня, й докладати зусиль для обмеження підвищення до 1,5 °C, визнаючи, що це суттєво зменшить ризики й наслідки зміни клімату. Це варто робити шляхом якнайшвидшого скорочення викидів, щоб досягти балансу між антропогенними викидами та їхнім скороченням у другій половині XXI століття. Угода також має на меті збільшити здатність сторін адаптуватися до несприятливих наслідків зміни клімату, а також забезпечити узгодження фінансових потоків на шляху до менших викидів парникових газів і стійкого до клімату розвитку

Фотоелектрична система – електроустановка, призначена для постачання сонячної енергії, виробленої шляхом перетворення енергії сонячного випромінювання у постійний електричний струм із використанням напівпровідникових матеріалів, які проявляють фотоелектричний ефект. Складається із сонячних панелей для поглинання сонячного випромінювання та його перетворення в постійний струм, інвертора для перетворення постійного струму в змінний, а також електричного обладнання для налаштування робочої системи. Може також використовувати системи відстеження для підвищення продуктивності, акумуляторні батареї, оскільки очікується зниження цін на ці пристрої. Варто відрізняти фотоелектричні системи від систем, що концентрують енергію випромінювання, і сонячних конвекторів

Відновлювані джерела енергії – невикопні джерела енергії (вітрова, сонячна, геотермальна енергія, біомаса, газ із органічних відходів, газ каналізаційних очисних споруд та біогази)

Стійкість (сталість) – спроможність співіснування біосфери й людської цивілізації. Також визначається як забезпечення наявного й майбутнього

the orientation of technological development and institutional change are all in harmony and enhance both current and future potential to meet human needs and aspirations

Sustainable Development Goals

(SDGs or UNSDGs) – a collection of 17 global goals designed to be a blueprint to achieve a better and more sustainable future for all. The SDGs, set in 2015 by the United Nations General Assembly and intended to be achieved by the year 2030, are part of UN Resolution 70/1, the 2030 Agenda

Sustainable energy – the practice of using energy in a way that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs

Take-back system – one of the primary channels of waste collection. It is the idea that manufacturers «take back» the products that are at the end of their lives. Take-back is aimed to reduce environmental impacts and also increase efficiency and lower costs for business models. Take-back regulations have targeted a wide array of products including packaging, batteries, automobiles, and electronics and economic value can be found from recycling or re-manufacturing such products. Although for certain companies, the take-back system is mandatory under legislation, many do it voluntarily

The Green Deal – a set of policy initiatives brought forward by the European Commission with the overarching aim of making the EU climate neutral in 2050.

UNSDG 13 – the thirteenth out of seventeen *Sustainable Development Goal* named as “Climate action”. Officially: «Take urgent action to combat climate change and its impacts by regulating emissions and promoting developments in renewable energy».

In Ukraine, the official wording of this objective is reduced to “Take urgent action to combat climate change and its impacts” for unknown reasons, without specifying ways to achieve this objective.

UNSDG 7 – the seventh out of seventeen *Sustainable Development Goals* named as “Affordable and Clean Energy”. Officially: «Ensure access to affordable, reliable, sustainable and modern energy for all». Targets for this goal for 2030 include access to affordable and reliable energy while increasing the share of renewable energy in the global consumption; improving energy efficiency and enhancing international cooperation to facilitate more

потенціалу для задоволення людських потреб і прагнень шляхом гармонійних інституційних змін, технологічного розвитку, інвестування та експлуатації ресурсів (гармонізації економічного, екологічного та соціального розвитку)

Цілі сталого розвитку – сукупність 17 глобальних цілей, розроблених для досягнення кращого і стійкого майбутнього для всіх. Установлені в 2015 році Генеральною Асамблеєю ООН і мають бути досягнуті до 2030 року. Є частиною Резолюції ООН 70/1 щодо Порядку денного до 2030 року

Стала (стійка) енергетика – практика використання енергії таким чином, щоб задовольняти потреби сучасності без шкоди для здатності майбутніх поколінь задовольняти власні потреби

Система повернення – один з основних каналів утилізації відходів. Це ідея, відповідно до якої виробники «забирають» продукцію, цикл життя якої наближається до завершення. Система спрямована на зменшення впливу на навколишнє середовище, підвищення ефективності і зниження витрат бізнесу. Регламенти повернення спрямовані на широкий спектр продуктів, включаючи упаковку, акумулятори, автомобілі та електроніку. Хоча для певних компаній система є обов'язковою згідно із законодавством, багато хто робить це добровільно

Зелена угода – пакет політичних ініціатив, запропонований Європейською комісією, і метою якого є досягнення кліматичної нейтральності в ЄС у 2050 році.

Ціль 13 сталого розвитку – тринадцята із сімнадцяти *Цілей сталого розвитку*, що має назву «Пом'якшення наслідків зміни клімату». Офіційне формулювання: «Вживати термінових заходів для боротьби зі зміною клімату та його наслідками шляхом регулювання викидів та сприяння розвитку відновлюваної енергії». В Україні офіційне формулювання цієї цілі з невідомих причин скорочують до «Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками», не конкретизуючи шляхів досягнення поставленого завдання

Ціль 7 сталого розвитку – сьома із сімнадцяти *Цілей сталого розвитку*, що має назву «Доступна та чиста енергія». Офіційне формулювання: «Забезпечити доступ до надійної, стійкої та сучасної енергії для всіх». Завдання з реалізації цієї цілі на 2030 рік охоплюють забезпечення повсюдного доступу до енергії за одночасного збільшення її відновлюваної частки в світовому споживанні; підвищення енер-

open access to clean energy technology and more investment in clean energy infrastructure.

In Ukraine, the name of this target, «Affordable and Clean Energy» is sometimes replaced by the words «Renewable Energy», although renewable sources are not yet able to ensure the availability, reliability and sustainability of energy for all

Zero pollution – a set of principles focused on pollution prevention

гоефективності; активізацію міжнародної співпраці для забезпечення більш відкритого доступу до чистих енергетичних технологій і збільшення інвестицій у чисту енергетичну інфраструктуру. В Україні назву цієї цілі «Доступна та чиста енергія» іноді підміняють формулюванням «Відновлювана енергія», хоча відновлювані джерела поки не в змозі забезпечити доступність, надійність і стійкість енергії для всіх

Нульове забруднення – сукупність принципів, орієнтованих на запобігання викидам у навколишнє природне середовище

ENERGY EFFICIENCY AND DEMAND-SIDE MANAGEMENT/ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ ТА УПРАВЛІННЯ ПОПИТОМ

B

Balancing of supply and demand – meeting the projected demand of consumers without the need to take measures to reduce energy consumption

Балансування попиту й пропонування – задоволення прогнозованого попиту споживачів без необхідності вжиття заходів для скорочення споживання енергії

C

Cogeneration – the Simultaneous Generation In One Process Of Thermal Energy And Electrical Or Mechanical Energy [6]

Когенерація – виробництво в одному процесі теплової та електричної і (або) механічної енергії

Cogeneration unit – a unit that is able to operate in cogeneration mode [6]

Когенераційна установка – установка, здатна працювати в режимі когенерації

Combined heat and power (CHP) – a power plant using a heat engine to generate electricity and useful heat simultaneously

Теплоелектроцентрально (ТЕЦ) – електростанція, що використовує тепловий двигун для одночасного виробництва електричної і теплової енергії

D

Demand-side management – a global or integrated approach aimed at influencing the amount and timing of consumption in order to reduce primary energy consumption and peak loads by giving precedence to investments in energy efficiency measures, or other measures, such as interruptible supply contracts, over investments to increase capacity, if the former are the most effective and economical option, taking into account the positive environmental impact of reduced energy consumption and the security of supply and distribution cost aspects related to it

Управління попитом – всеохоплюючий або інтегрований підхід, спрямований на здійснення впливу на обсяг та графік споживання з метою зменшення споживання первинної енергії та максимальних (пікових) навантажень, при цьому перевага надається залученню інвестицій, спрямованих на підвищення енергоефективності та засоби регулювання навантажень, а не інвестиціям у збільшення потужностей, якщо перші із зазначених заходів є більш ефективним та економічним варіантом

Distributed energy resources (DER). See: *Distributed power generation*

Розподілені енергетичні ресурси Див.: *Розподілене виробництво енергії*

Distributed power generation – on-site generation (OSG) or district/decentralized energy is electrical generation and storage performed by a variety of small, grid-connected or distribution system connected devices referred to as *distributed energy resources (DER)*. DER systems can comprise multiple generation and storage components; in this instance they are referred to as hybrid power systems. DER systems typically use renewable energy sources, including small hydro, biomass, biogas, solar power, wind power, and geothermal power, and increasingly play an important role for the electric power distribution system. By means of an interface, DER systems can be managed and coordinated within a *smart grid*. Distributed generation and storage enables

Розподілене виробництво енергії – концепція будівництва джерел енергії та розподільних мереж, що передбачає наявність великої кількості користувачів, які виробляють теплову і електричну енергію для власних потреб, а також спрямовують надлишки в загальну мережу. Приєднані до загальних мереж локальні джерела енергії в поєднанні із засобами накопичення, зберігання та перетворення енергії визначаються як *розподілені енергетичні ресурси (фотоелектричні системи, вітрогенератори, акумуляторні системи зберігання електроенергії, електричні транспортні засоби, системи опалення, кондиціювання, електричні водонагрівачі, системи водопостачання, що мають накопичувальні ємності)*. Розподілені енергетичні ресурси роз-

collection of energy from many sources and may lower environmental impacts and improve security of supply. With *dynamic pricing technology*, distributed energy resources can be used to demand-side manage and provide ancillary services

Economically justifiable demand – demand that does not exceed the needs for heating or cooling and which would otherwise be satisfied at market conditions by energy generation processes other than cogeneration [6]

Efficient district heating and cooling – a district heating or cooling system using at least 50 % renewable energy, 50 % waste heat, 75 % cogenerated heat or 50 % of a combination of such energy and heat [6]

Efficient heating and cooling – a heating and cooling option that, compared to a baseline scenario reflecting a business-as-usual situation, measurably reduces the input of primary energy needed to supply one unit of delivered energy within a relevant system boundary in a cost-effective way, as assessed in the cost-benefit analysis referred to in this Directive, taking into account the energy required for extraction, conversion, transport and distribution [6]

Efficient individual heating and cooling – an individual heating and cooling supply option that, compared to efficient district heating and cooling, measurably reduces the input of non-renewable primary energy needed to supply one unit of delivered energy within a relevant system boundary or requires the same input of non-renewable primary energy but at a lower cost, taking into account the energy required for extraction, conversion, transport and distribution [6]

Energy audit – a systematic procedure with the purpose of obtaining adequate knowledge of the existing energy consumption profile of a building or group of buildings, an industrial or commercial operation or installation or a private or public service, identifying and quantifying cost-effective energy savings opportunities, and reporting the findings [6]

Energy distributor – a natural or legal person, including a distribution system operator, responsible for transporting energy with a view to its delivery to final customers or to distribution stations that sell energy to final customers [6]

гортаються у безпосередній близькості до кінцевого споживача по його бік від лічильника та повинні мати цифровий інтерфейс для обміну даними з «розумними» мережами. За допомогою технологій динамічного ціноутворення розподілені енергетичні ресурси можуть використовуватися для управління попитом і надання допоміжних послуг

Економічно виправданий попит – попит, що не перевищує потреби у теплі або охолодженні, який в іншому разі був би задоволений на ринкових умовах іншими процесами енерговиробництва, ніж когенерація

Ефективне централізоване теплопостачання і охолодження – система централізованого теплопостачання та охолодження, що використовує щонайменше 50 % відновлюваної енергії, 50 % відпрацьованого тепла, 75 % тепла когенерації або 50 % сукупності такої енергії й тепла

Ефективне теплопостачання і охолодження – варіант теплопостачання і охолодження, який порівняно з базовим сценарієм, що відображає звичайний хід діяльності, помітно зменшує обсяг первинної енергії, потрібної для постачання однієї одиниці переданої енергії у межах відповідної системи в економічно ефективний спосіб, що підтверджено аналізом витрат і вигід, згаданим у цій директиві, з урахуванням енергії, потрібної для видобування, перетворення, транспортування та розподілу

Ефективне індивідуальне теплопостачання і охолодження – варіант індивідуального теплопостачання і охолодження, який порівняно з ефективним центральним теплопостачанням і охолодженням помітно зменшує обсяг невідновлюваної первинної енергії, потрібної для постачання однієї одиниці переданої енергії у межах відповідної системи, або потребує такого самого обсягу невідновлюваної первинної енергії, але з меншою вартістю, з урахуванням енергії, потрібної для видобування, перетворення, транспортування та розподілу

Енергетичний аудит – систематична процедура, що проводиться з метою отримання належних знань про поточну ситуацію з енергоспоживанням у будівлі чи групі будівель, на промисловому або комерційному об'єкті чи установці або у приватній чи державній службі шляхом визначення та кількісного опису економічно ефективних можливостей енергозбереження, а також подання звіту про висновки

Дистриб'ютор енергії – фізична або юридична особа, зокрема оператор розподільної системи, відповідальна за транспортування енергії з метою її постачання кінцевим споживачам і розподільним станціям, які продають енергію кінцевим споживачам

Energy efficiency – the ratio of output of performance, service, goods or energy, to input of energy [6]

Energy efficiency improvement – an increase in energy efficiency as a result of technological, behavioral and/or economic changes [6]

Energy efficiency obligation schemes (EEOSs) – require energy companies to save at least 1.5% of energy sales annually through energy efficiency improvements. However, Art. 7 of Directive 2012/27/EC on energy efficiency allows Member States to introduce alternative EEOS measures as long as they provide equivalent energy savings. Energy Efficiency Obligation Schemes are also known as energy saving obligations, supplier obligations, distributor obligations or utility obligations

Energy efficiency policy measure – a regulatory, financial, fiscal, voluntary or information provision instrument formally established and implemented to create a supportive framework, requirement or incentive for market actors to provide and purchase energy services and to undertake other energy efficiency improvement measures [6]

Energy management system – a set of interrelated or interacting elements of a plan which sets an energy efficiency objective and a strategy to achieve that objective [6]

Energy performance contracting (EPC) – a contractual arrangement between the beneficiary and the provider of an energy efficiency improvement measure, verified and monitored during the whole term of the contract, where investments (work, supply or service) in that measure are paid for in relation to a contractually agreed level of energy efficiency improvement or other agreed energy performance criterion, such as financial savings [6]

Energy poverty – lack of access to modern energy services. It refers to the situation of large numbers of people in developing countries and some people in developed countries whose well-being is negatively affected by very low consumption of energy, use of dirty or polluting fuels, and excessive time spent collecting fuel to meet basic needs. It is inversely related to access to modern energy services, although improving access is only one factor in efforts to reduce energy poverty

Energy returned on energy invested (EROEI) or

Енергоефективність – співвідношення між роботою, послугами, товарами або енергією на виході та енергією на вході

Покращення енергоефективності – підвищення ефективності кінцевого енергоспоживання в результаті технологічних, поведінкових і (або) економічних змін

Схеми зобов'язань з енергоефективності (EEOS) – вимагають від енергетичних компаній щорічно заощаджувати завдяки підвищенню енергоефективності щонайменше 1,5 % від обсягів продажу енергії. Втім, ст. 7 Директиви 2012/27/ЄС про енергоефективність дозволяє державам-членам запроваджувати й альтернативні EEOS заходи, доки вони забезпечують еквівалентну економію енергії. Схеми зобов'язань з енергоефективності також називають зобов'язаннями з енергозбереження, зобов'язаннями постачальника, зобов'язаннями операторів систем розподілу або комунальними зобов'язаннями

Захід політики з енергоефективності – нормативний, фінансовий, фіскальний, добровільний або інформаційний інструмент, офіційно створений та впроваджений для забезпечення сприятливої основи, вимоги чи стимулу для того, щоб учасники ринку надавали та купували енергетичні послуги, а також для вжиття інших заходів із покращення енергоефективності

Система енергетичного менеджменту – комплекс взаємопов'язаних або взаємодіючих елементів плану, в якому поставлено мету щодо енергоефективності та визначено стратегію її досягнення

Енергосервісний контракт (ЕСКО) – контрактна угода між бенефіціаром та постачальником заходу з покращення енергоефективності, що піддається перевірці та контролю впродовж усього терміну дії договору, де інвестиції у такий захід (робота, постачання або послуга) оплачуються відповідно до погодженого в договорі рівня покращення енергоефективності або до іншого погодженого критерію забезпечення енергоефективності, такого як економія фінансових коштів

Енергетична бідність – відсутність доступу до сучасних енергетичних послуг. Стосується великої кількості громадян у державах, що розвиваються, та деяких розвинених країнах, на добробут яких негативно впливає недостатнє енергоспоживання, використання палива, що негативно впливає на довкілля, чи надмірний час, що витрачається на збирання палива для задоволення основних потреб. Рівень енергетичної бідності є величиною, оберненою до доступності сучасних енергетичних послуг, хоча покращення доступу до них є лише одним із чинників з її зменшення

Енергетична рентабельність – співвідношення

Energy return on investment (EROI) – the ratio of the amount of usable energy (the exergy) delivered from a particular energy resource to the amount of exergy used to obtain that energy resource. When the EROI of a source of energy is less than or equal to one, that energy source becomes a net «energy sink», and can no longer be used as a source of energy

Energy savings – an amount of saved energy determined by measuring and/or estimating consumption before and after implementation of an energy efficiency improvement measure, whilst ensuring normalization for external conditions that affect energy consumption [6]

Energy service – the physical benefit, utility or good derived from a combination of energy with energy-efficient technology or with action, which may include the operations, maintenance and control necessary to deliver the service, which is delivered on the basis of a contract and in normal circumstances has proven to result in verifiable and measurable or estimable energy efficiency improvement or primary energy savings [6]

Energy service company – an entity that offers a wide range of energy solutions that cover the development and implementation of projects for energy saving, thermal modernization, outsourcing of energy infrastructure, electricity generation, energy supply and risk management.

In Ukraine, it is an entity that performs energy saving measures in whole or in part at the expense of its own, loaned or raised funds and ensures the guaranteed achievement of saving of fuel and energy resources and water during the implementation of energy saving measures

Final customer – a natural or legal person who purchases energy for own end use [6]

Final energy consumption – all energy supplied to industry, transport, households, services and agriculture. It excludes deliveries to the energy transformation sector and the energy industries themselves [6]

Implementing public authority – a body governed by public law which is responsible for the carrying out or monitoring of energy or carbon taxation, financial schemes and instruments, fiscal incentives, standards and norms, energy labelling schemes, training or education [6]

кількості придатної до використання (корисної) енергії, отриманої з певного джерела енергії (ресурсу), до кількості енергії, витраченої на отримання цього енергетичного ресурсу. Якщо для деякого ресурсу показник EROI менше або дорівнює одиниці, такий ресурс перетворюється в «поглинач» енергії і не може бути використаний як первинне джерело енергії

Енергозбереження – обсяг зекономленої енергії, визначений шляхом вимірювання та (або) оцінювання споживання до та після реалізації заходу з покращення енергоефективності, з одночасним забезпеченням нормалізації зовнішніх умов, які впливають на споживання енергії

Енергетична послуга – матеріальна вигода, послуга або товар, отримані в результаті комбінації енергії з енергоефективною технологією та (або) заходом, які можуть включати роботу, обслуговування і управління, необхідні для постачання послуги, що надається на підставі договору та за звичайних умов довела, що дає покращення енергоефективності або первинну економію енергії, які можуть бути перевірені та виміряні або піддані оцінюванню

Енергосервісна компанія – суб'єкт господарювання, що пропонує широкий спектр енергетичних рішень, які охоплюють розроблення й реалізацію проектів з енергозбереження, термомодернізації, аутсорсингу енергетичної інфраструктури, виробництва електричної енергії, енергопостачання та управління ризиками.

В Україні – суб'єкт господарювання, що здійснює енергозберігаючі заходи повністю чи частково за рахунок власних, позикових або залучених коштів та забезпечує гарантоване досягнення економії паливно-енергетичних ресурсів і води впродовж терміну реалізації енергозберігаючих заходів

Кінцевий споживач – фізична або юридична особа, яка купує енергію для власного кінцевого споживання

Кінцеве енергоспоживання – вся енергія, поставлена до промисловості, транспорту, домогосподарств, сфери послуг і сільського господарства. Кінцеве енергоспоживання не включає постачання до сектору перетворення енергії та до самих енергетичних галузей промисловості

Впроваджуючий державний орган – орган, діяльність якого регулюється публічним правом і який відповідає за здійснення або моніторинг енергетичного чи вуглецевого оподаткування, фінансових схем та інструментів, фіскальних стимулів, стандартів і норм, схем енергетичного маркування, навчання і освіти

Individual action – an action that leads to verifiable, and measurable or estimable, energy efficiency improvements and is undertaken as a result of a policy measure [6]

Intelligent Grid. See: *Smart Grid*

Intelligent metering system. See: *Smart metering system*

Obligated party – an energy distributor or retail energy sales company that is bound by the national energy efficiency obligation schemes [6]

On-site generation (OSG). See: *Distributed power generation*

Overall efficiency – the annual sum of electricity and mechanical energy production and useful heat output divided by the fuel input used for heat produced in a cogeneration process and gross electricity and mechanical energy production [6]

Participating party – an enterprise or public body that has committed itself to reaching certain objectives under a voluntary agreement, or is covered by a national regulatory policy instrument [6]

Power-to-heat ratio – the ratio of electricity from cogeneration to useful heat when operating in full cogeneration mode using operational data of the specific unit [6]

Primary energy consumption – gross inland consumption, excluding non-energy uses [6]

Prosumers – households or organizations which at times produce surplus fuel or energy and feed it into a national (or local) distribution network; whilst at other times (when their fuel or energy requirements outstrip their own production of it) they consume that same fuel or energy from that grid.

Smart Grid – an electricity network that can cost efficiently integrate the behaviour and actions of all users connected to it – generators, consumers and prosumers – in order to ensure economically efficient, sustainable power system with low losses and high levels of quality and security of supply and safety. A smart grid employs innovative products and services together with intelligent monitoring, control,

Окрема дія – дія, що веде до покращень енерго-ефективності, які можна перевірити, виміряти або оцінити, й що виконується в результаті політичного заходу

Інтелектуальна мережа. Див.: «Розумна» мережа

Інтелектуальна система обліку. Див.: «Розумна» система обліку

Зобов'язана сторона – дистриб'ютор енергії або компанія роздрібної торгівлі енергією, зв'язаний (зв'язана) національними схемами зобов'язань щодо енергоефективності

Виробництво енергії в місці її споживання. Див.: *Розподілене виробництво енергії*

Загальна ефективність – сукупність річного обсягу виробництва електричної та механічної енергії й виходу корисного тепла, поділена на кількість палива, використану для процесу когенерації, й валовий обсяг виробництва електричної та механічної енергії

Сторона-учасниця – підприємство або державний орган, який узяв на себе зобов'язання досягти певних цілей за добровільною угодою або охоплений національним нормативно-політичним інструментом

Відношення потужності до тепла – співвідношення між електроенергією, виробленою в процесі когенерації, та корисним теплом в разі роботи за повної когенерації з урахуванням експлуатаційних показників установки

Первинне енергоспоживання – валове внутрішнє споживання за виключенням споживання не в енергетичних цілях

Проз'юмери – домогосподарства або суб'єкти господарювання, які виробляють надлишки палива чи енергії та продають їх у національну (або локальну) мережу розподілу; тоді як в інший час (коли їхні потреби випереджають власне виробництво), споживають те саме паливо чи енергію з цієї мережі

«Розумна» мережа – електрична мережа, здатна спрямовувати дії всіх підключених до неї користувачів – виробників, споживачів і проз'юмерів – на формування економічно ефективної, стійкої енергосистеми з низькими втратами, високим рівнем якості й безпеки постачання. Використовує інноваційні продукти, інтелектуальні технології моніторингу, контролю, зв'язку та самовідновлення, щоб:

communication, and self-healing technologies in order to: better facilitate the connection and operation of generators of all sizes and technologies; allow consumers to play a part in optimising the operation of the system; provide consumers with greater information and options for how they use their supply; significantly reduce the environmental impact of the whole electricity supply system; maintain or even improve the existing high levels of system reliability, quality and security of supply; maintain and improve the existing services efficiently

Smart metering system – an electronic system that can measure energy consumption, providing more information than a conventional meter, and can transmit and receive data using a form of electronic communication [6]

T

Total useful floor area – the floor area of a building or part of a building, where energy is used to condition the indoor climate [6]

U

Useful heat – heat produced in a cogeneration process to satisfy economically justifiable demand for heating or cooling [6]

полегшити приєднання й роботу всіх виробників; дозволити споживачам брати участь в оптимізації роботи системи; надати споживачам більше інформації й варіантів використання енергії; зменшити вплив системи на навколишнє середовище; підтримувати чи покращувати існуючі рівні надійності системи, якості й безпеки постачання; ефективно підтримувати та вдосконалювати існуючі послуги

«Розумна» система обліку – електронна система, що може вимірювати енергоспоживання, надаючи більший обсяг інформації, ніж традиційний лічильник, та передавати й приймати дані за допомогою певної форми електронного зв'язку

Загальна корисна площа приміщень – площа приміщень будівлі або частини будівлі, де енергія використовується для забезпечення належного клімату в приміщеннях

Корисне тепло – тепло, вироблене у процесі когенерації для задоволення економічно виправданого попиту на тепло чи охолодження

TARGETS: 2030 ЦІЛІ: 2030

EU TARGETS Цілі для ЄС

from the «2030 EU Climate & Energy Framework», European Council, 2014

з «Рамкової програми ЄС з клімату та енергетики до 2030 року», Європейська Рада, 2014 рік

At least 40% reduction of EU GHG emissions compared to 1990
Щонайменше 40% зменшення викидів парникових газів порівняно з 1990 роком

At least 27% of energy efficiency
Щонайменше 27% підвищення енергоефективності

At least 27% of energy consumption from renewable energy
Щонайменше 27% споживання енергії з ВДЕ

ETS sector /
Сектори у системі ЄТБ

• **-43% compared to 2005** / • -43% порівняно з 2005 роком

Non-ETS sector / Сектори поза системою ЄТБ

• **-30% compared to 2005** / • -30% порівняно з 2005 роком

LULUCF / Землекористування, зміна землекористування та лісове господарство (LULUCF)

• **No-debit rule** / • Без права на викиди

EU Directive 2018/2002 improved the EU target to 32,5%
Директива ЄС 2018/2002 підвищила ціль до 32,5%

EU Directive 2018/2001 improved the EU target to 32%
Директива ЄС 2018/2002 підвищила ціль до 32%

EU Regulation 2018/842 /
Регламент ЄС 2018/842 «Регламент спільних зусиль» (PC3)

• **ESR set binding annual GHG emission reduction by Member States (2021-2030)**

• PC3 встановив обов'язок щорічно зменшувати викиди парникових газів для держав – членів (2021-2030)

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Directive 2009/72/EC of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 concerning common rules for the internal market in electricity and repealing Directive 2003/54/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009L0072&from=EN>
2. Regulation (EC) No 714/2009 of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 on conditions for access to the network for cross-border exchanges in electricity and repealing Regulation (EC) No 1228/2003. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009R0714&from=EN>
3. Directive 2009/73/EC of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 concerning common rules for the internal market in natural gas and repealing Directive 2003/55/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009L0073&from=EN>
4. Commission Regulation (EU) No 312/2014 of 26 March 2014 establishing a Network Code on Gas Balancing of Transmission Networks. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0312&from=EN>
5. Regulation (EC) No 715/2009 of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 on conditions for access to the natural gas transmission networks and repealing Regulation (EC) No 1775/2005. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009R0715&from=EN>
6. Directive 2012/27/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on energy efficiency, amending Directives 2009/125/EC and 2010/30/EU and repealing Directives 2004/8/EC and 2006/32/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012L0027&from=EN>
7. Закон України від 13.04.2017 № 2019-VIII «Про ринок електричної енергії». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19>
8. Закон України від 09.04.2015 № 329-VIII «Про ринок природного газу». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329-19>

